

Tyrvään Pyhän Olavin kirkko – kansallisaarteesta pyhiinvaelluksen paikka

Tuskinpa mikään kirkkorakennus on viime aikoina saanut sellaista julkisuutta osakseen kuin 15.8.2009 Sastamalassa jälleenrakennuksen valmistuttua avattu Tyrvään Pyhän Olavin kirkko.

Keskiaikaisessa vv. 1506-16 alun perin valmistuneessa, kaksi tulipaloo histori-ansa aikana kokeneessa, kansallisaarteena pidetyssä kirkossa on nyt nähtävissä valmiina meidän aikamme mestarillisten maalareiden näkemys kirkkoa jo 1780-luvulta asti koriste-aneiden maalausten raamatullisesta aihepiiristä.

Useimmat päivälehdet, myös moni aikakauslehti, radio ja TV-kanavat ovat käsitelleet laajasti jälle nkennusta, maalauksia, taiteilijoiden näkemyksiä. Tässä lehdessä monelle jo tuttua aihetta esitellään nyt vain suppeasti. Kiinnostusta on ollut ulkomaita myöten. Syyskuun toisella viikolla toistakymmentä toimittajaa Irlannista, Englannista, Saksasta ja Italiasta tutustui Suomen matkallaan Sastamalaan ja kirk-

koon. Laajat ja hyvin toimitetut nettisivut www.sastamalanseurakunta.fi/pyhaolavi kertovat niin kirkon historiallisista vaiheista, remontista kuin siitä, mitä kirkon avauduttua on tapahtunut. Nettisivujen kuvastossa voi kuka tahansa tutustua nyt valmistuneisiin maalauksiin kuva kualta, ellei pääse käymään paikan päälle – tai vaikkapa sitten, kun haluaa kerrata kirkossa vierailtuaan kokemaansa ja näkemäänsä.

Tuhkasta noussut suuri ihme

Tyrvään seurakuntalaisia kohtasi kauhea näky Pyhän Olavin kirkon vaurioidutua pahoin 12 vuotta sitten 21.9.1997 tapahtuneen tuhopolton seurauksena. Korjaustyön aloittamisessa ei aikailtu. Päättäjät seurakunnassa osoittivat rohkeutta ja kauaskantoista, suurten historian linjojen tajua ratkaistessaan v. 2003 kirkon maalauttamisen, vaikka osa olisi halunnut jättää kirkon sisätilat puuvalmiiseen asuun. Tehtävään kutsutut nimekkäät

taiteilijat **Kuutti Lavonen** ja **Osmo Rauhala** saivat toteuttaa omat näkemyksensä. Heille annettiin vain kaksi rajoitusta: aihepiiriin tuli kuvata samoja Raamatun aiheita niin kuin 1780-luvulla kirkkoon valmistuneissa maalauksissa oli ollut ja pohjävärin tuli toistaa samaa siniharmaata sävyä. Muutoin he olivat vapaita luomaan oman näkemyksensä mukaiset taideteokset kirkkoon.

Kirkon lehtereitä, alttaria ja saarnastuolia koristaa nyt 101 taideteosta. Alttarialueen ja saarnastuolin Paratiisi -aiheiset maalaukset teki Osmo Rauhalta, lehterin Ristintien Kuutti Lavonen. Teoksien vaikuttavuus on huikea. Kun olin tilaisuudessa tutustumaan niihin avajaispäivänä, viivyin elokuisen ilta-aurinگون valaisemassa tunnelmallisessa kirkossa puoli-toista tuntia, enkä olisi halunnut lopettaa katselemista ja kokemista silloinkaan. Halusin lukea ja lukea teosten sanomaa uudelleen ja sukeltaa syvempään niiden symboliikkaan ja ker-

tomuksiin.

Sinne on palattava uudelleen. Se mitä kaipasin, oli hiljaisuus, mahdollisuus pysähtyä ilman ympärillä liikehtiviä ja kommentoivia ihmisiä aistimaan teoksien sanoma. Turhaan ei ole joissain Rauhalan ja Laven töitä ja kirkon harrasta tunnelmaa arvioineissa kirjoituksissa verrattu niitä ortodoksisen kirkon ikonien äärellä syntyviin elämyksiin. Pyhyys koskettaa. Se on suuri ihme.

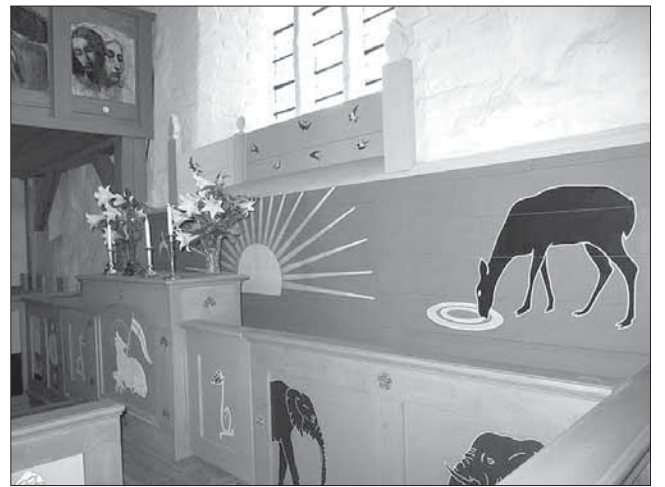
Tätä kirjoitettaessa 12.9. kirkkoon on käynyt tutustumassa jo yli 20 000 henkeä, kertoo kirkkoneuvoston varapj. **Maiju Vuorenoja**. Monet saapuvat paikalle kuin osallistuivat pyhiinvaellukseen. Ei siis suinkaan käyntiin megaturistiryssä, kuten eräs päivälehti elokuussa asian ilmaisi.

JATKUU s. 5

Paratiisista kuva-aiheet saaneen Osmo Rauhan maalauksia alttariseinämissä.

Tyrvään Pyhän Olavin kirkko elokuisessa ilta-auringossa Rautaveden kansallismaisemassa Kallialan kylässä. Kuvat: Mari Virtanen.

”Etsin ymmärrystä siitä,
mistä perheeni on lähtöisin.
Se löytyi.”

Ezekiel Alonzo istuu ja ihailee Pyhäjärven kauneutta sumuisena kesäaamuna. Kuinka Havaiijilla asuva nuorimies kohtasi karjalaisuuden, lue SIVU 10.

Sodan uhrien muisto- patsas Keljaan

Talvisodan syttymisen 70-vuotismuistovuotta vaalii ainutlaatuinen Sakkolan Keljan Runteenmäelle pystytetty muistopaasi, joka on omistettu kaikkien sodan uhrien muistolle.

Muistokukkia laskivat suomalaiset ja venäläiset rinta rintaan.

SIVU 2

21. syyskuuta 2009

Taas on koluttu Karjalaa

Kesän 2009 kotiseutumatkot on käyty. Jotkut harvat porukat jatkavat vielä reissailua Karjalan kannaksella myös näin syyspuolella. Toivotaan heille hyviä kelejä ja sen löytämistä, mitä kukin matkaltaan hakee. Olen vierailut Käkisalmen hallintopiiriin alueella myös talvisin, ja oma kokemuksensa sekin. Koskapa joku sukuseura tai yhteisö keksii viettää syys- tai talvilomaa uusissa olosuhteissa? Laskettelurinteitä, luistinkäilyä, uimahalleja, ratsastusta, moottorikelkkailua ynnä muuta viihdettä on tarjolla ainakin parhaiten varustetuissa lomakeskuksissa.

Kesällä nousivat puheenaiheeksi Joensuun yliopistossa Suomen historian vt. professorina työskentelevän Maria Lähteenmäen ajatukset alkaen kirjoituksesta Helsingin Sanomissa. Hän näki, että myös nykymatkoilla on selkeät poliittiset puitteet; Venäjän Karjalaa tehdään suomalaisemmaksi olemalla siellä läsnä. Samalla hän totesi, että tutkimuksen näkökulmasta Karjala on vinoutunut ja kuvitteellinen, ja että kotinsa menettäneille muistelijoina asiat saavat olla tabuja, mutta eivät enää jälkipolville. Jokainen voi tietysti jo oman perheensä ja sukunsa kohdalla pohtia, onko kerrottu vain kaikki hyvät muistot, vai olisiko muutakin kuulemisen ja tietämisen tarvetta. Vt. professori Lähteenmäki näkee, että tieteellisen tutkimusaineiston ja muisteluaineiston parempi kohtaaminen rikastuttaisi myös Karjalan matkailua.

Itse kävin ensimmäisen kerran äitini kotikunnailla Pyhäjärven naapurissa Sakkolassa 1990-luvun alussa. Menin suurin odotuksin tätini ja serkkuni kanssa "kultaiseen Karjalaan", jossa näin vain rötösköjä. Hotellissa ei saanut edes virvoitusjuomaa virallisten ruoka-aikojen ulkopuolella, pullakahveista puhumattakaan. Serkkutyttöni ei ole lähtenyt sen koomin: mummolan paikka oli kertaalleen nähty ja se riitti. Minä ensijärkytyksen jälkeen olen käynyt lähes joka vuosi, parhaimpina useampaan kertaan. Nyt Karjalan kannaksen pitäjissä on muuttunut paljon; alueelle on noussut uutta asutusta, hotellien palvelut parantuneet ja kaupat pursuavat tavaraa. Onhan alue myös venäläisten suosima lomaviikkokohde. Poliittisena matkailuna en reissuja ole osannut ajatella. Myönnän kyllä, että joka kerta Lännejärven hiekkarannoilla tulee mieleen, että täällä minunkin perintömaatani olisi.

Miten paljon Karjalan matkat tekijöilleen avaavat, siinä suuri vastuu on matkanvetäjillä. Kuinka paljon halutaan tehdä työtä sen eteen, että matkalta on todella tuomisina muutakin kuin kuva kotipaikan raunioilta? Matkalaisille jaettavat tiiviit tietopaketit, kartat ja aluetta tietävien kokeneiden matkaajien puheenvuorot avaavat sukujen kotiseutuja ja poikivat jatkuvuutta karjalaisuudelle. Eikä sovi unohtaa matkalaisen omaa vastuuta: jos lähtee toiselle puolelle maapalloa, moni hankkii etukäteen tietoa matkakohteestaan ja sen historiasta. Kyllä sama kannattaa tehdä Karjalankin reissujen eteen. Karjala on kuitenkin alue, joka vuodesta toiseen puhuttaa niin tutkijoita kuin yksityishenkilöitä.

Entäpä matkojen kestot? Nyt tehdään pääsääntöisesti maksimissaan neljän päivän pyräyksiä, joista lähes puolet syö matkanteko. Eikö olisi antoisampaa venyttää matkoja viiden päivän, viikonkin mittaisiksi. Lisäyöpymiset tuskin korottaisivat hintaa tolkuttomasti, ja jäisi aikaa monipuolisempaan perehtymiseen ja silkasta lomailusta nauttimiseen. Nyt jo on aika suunnitella ensi kesää. Karjalan matkojen erikoislaatuisuutta kannattaa vaalia ja kehittää.

Jälleen haluan myös kiittää kaikkia teitä, jotka monin tavoin osallistutte Vpl. Pyhäjärvi-lehden tekoon! Kirjoituksia valokuvineen on saapunut toimitukseen rivakkaan tahtiin, ja sivumäärä on tänä vuonna kasvamassa ennätyslukemiin. Ilman aktiivista avustajakuntaa lehti ei eläisi.

MARJO RISTILÄ-TOIKKA

Talvisodan syyttymisen muistovuosi oli oiva ajankohta paljastaa sodan uhrien muistokivi. Suomenlipun pitäjänä kunniaavartioissa seisoivat Yrjö S. Kaasalainen Pyhäjärvi-Säätiöstä. Lisäksi vartiosta oli ErP6:n perinneyhdistyksen sekä Pietarin Sotahistoriallisen yhdistyksen väkeä.

Muistokivi 70 vuoden jälkeen

Erillinen Pataljoona 6:n Perinneyhdistyksen vuosien työ on päätöksessä. Sakkolassa Keljan Runteenmäellä seisoo nyt talvisodan taistelujen muistomerkki sodan uhrien muistolle.

Harmaasta graniitista veistetty kaksimetrisen kivenjärkele muistuttaa talvisodan joulunpyhien 1939 ankarista taisteluista Karjalan kannaksella, Sakkolassa Keljan Runteenmäellä. Vihollinen pyrki valtavalla ylivoimallaan yli Suvannon, mutta lopulta eritoten Erillinen Pataljoona 6:n vastahyökkäyksen voimalla neuvostosotilaat saatiin torjuttua. Keljan taisteluilla oli suuri merkitys koko talvisodan kulun kannalta.

Erillinen Pataljoona 6 oli koottu Kannaksen alueen miehistä: Kaukolasta, Käkisalimesta, Räisälästä ja Sakkolasta, mutta alueella taisteli toki sotilaita muualtakin Karjalasta sekä eri puolilta Suomea.

Keljan taisteluissa kaatui suomalaisotilaita parisataa, vihollinen kärsi tiettävästi noin 2000 miehen tappiot.

Suru ei tunne rintamalinjoja

Tappioiden määrää ei kuitenkaan patsaanpaljastusjuhlassa vertailtu, vaan sodan uhrien muistoa olivat kunnioittamassa niin suomalaiset kuin venäläiset.

Patsaan suunnitellut Eero Pilviniemi (ent. Patja) painotti, että hänellä oli alusta pitäen lähtökohtana suunnitella patsas sodan molempien osapuolten kaatuneitten sotilaiden, sodan uhrien muistolle. Pilviniemi on itse sotaorpo. Hänen sakkolaisjuurinen isänsä menehtyi talvisodan taisteluissa 1940 näkemättä koskaan poikaansa.

Miksi muistopatsaista siten vielä pystytetään, sii-

hen Keljan patsaan suunnittelija näki hyvän syyn:

– Me kaikki voimme tulla tämän patsaan äärelle, hiljentyä sen edessä ja osoittaa kunnioituksemme menehtyneille sodan uhreille. Me voimme ajatella edesmenneitä omaisiamme täällä, jättää ajatuksemme, rukouksemme tänne. Patsas kuvastaa muistoja elämästä, sen sileistä osista, sen rosoista ja särmistä, sen terävistä ja sen loivista mutkista, hän kuvaili graniittisen paaden symboliikkaa.

”Ei koskaan enää sotaa”

Patsaalla puhunut 96-vuotias veteraani, reservin kapteeni Yrjö Raaska on niitä harvoja elossa olevia, jotka olivat ”Keljan kahinoissa” mukana. Hän muisteli taisteluiden melskettä – toivon samalla, ettei nykyinen tai tulevat sukupolvet vastaavaan koskaan joutuisi.

– Toivottavasti tällaisia aikoja ei enää tulisi, eikä

nuorien miestemme tarvitsisi kokea kaikkea kurjuutta, mitä mekin sotien aikana jouduimme rintaman molemmilla puolilla kokemaan ja kestämään. Nuoria mekin olimme.

Talvisodan taistelujen muistomerkkin hän katsoi todella arvokkaaksi, koska se on aikaansaatu sodan molempien osapuolien yhteisymmärryksessä.

– Montakaan yhdessä rakennettua muistomerkkiä ei ole.

Rauhan aikoja ja sodan uhrien kunnioittamista viestivät myös tilaisuuteen osallistuneet Vuokselan kunnanjohtaja, aiemmin Venäjän armeijan everstiluutnanttina työskennellyt Sergei Tankov sekä Sakkolan eli Gromovon kunnanjohtaja Ludmila Ivanova.

Suomalaisten airuiden ohella patsaan äärellä kunniaavartioissa seisoivat Pietarin Sotahistoriallisen yhdistyksen väkeä

Vuosien työ päätöksessä

Erillinen Pataljoona 6:n Perinneyhdistyksen taustalla on neljä karjalaissäätiötä: Kaukolaisten Säätiö, Käkisalmen Säätiö, Räisäläisten Säätiö ja Sakkola-Säätiö.

Perinneyhdistyksen puheenjohtaja Hannu Turkkinen oli hyvillään, kun hanke lopulta pääsi päätöksensä lähes viisivuotisen luparullanssin jälkeen.

Muistokivi tilattiin Kaarlahauden kiviveistämöltä. Patsaan kustannuksiin ovat osallistuneet lukuisat karjalaissäätiöt, kunnat, yhdistykset, yritykset ja yksityishenkilöt.

Pyhäjärvi-Säätiötä edusti paljastustilaisuudessa Yrjö S. Kaasalainen.

Erillinen Pataljoona 6:n Perinneyhdistys kunnioittaa Keljan taisteluja myös 27.12.2009 Lempäälässä järjestettävällä tilaisuudella.

MARJO RISTILÄ-TOIKKA

Pietarin Sotahistoriallisen yhdistyksen edustajilla oli mukanaan suomalaista sotahistoriaan liittyvää materiaalia. Suojeluskuntanauha oli Pyhäjärven.

Pyhäjärven Lauri Pelkonen – Vapaussodan ensimmäinen jääkäriuhri

Marraskuun 30. päivänä tulee kuluneeksi 70 vuotta talvisodan syttymisestä. Silloin hiljentyvät suomalaiset moniin juhlallisuuksiin muistamaan tuon ajan tapahtumia, jotka erityisesti karjalaiselle väelle olivat hyvin raskaat.

Päivän kohokohdaksi muodostuvat kuitenkin perinteiset käynnit sankarihaudoilla. Historialliset yksityiskohdat jäävät syrjään, kun osoitamme kiitoksemme ja kunnioituksemme talvisodan aseveljille – erityisesti niille, jotka sodan uhreina menettivät henkensä.

Kokoontuessamme tuona päivänä ja pian sen jälkeen itsenäisyyspäivänä sankarihautojen äärelle, emme saa unohtaa myöskään jääkäreitä ja vapaussojureita. He loivat taisteluillaan vapaan, itsenäisen Suomen, jonka olemassaolo sitten turvattiin talvi- ja jatkosodan uhreilla.

Kunnioitukseni nimenomaan jääkäreitä kohtaan on aina ollut suuri. Haluankin seuraavassa talvisodan vuosipäivän merkeissä muistella Vpl. Pyhäjärveltä kotoisin olevan ensimmäisen vapaussodassa kaatuneen jääkärin, ylioppilas **Lauri Pelkosen** vaiheita. Samalla hiljennyn edesmenneen puolisoni ”evakkolapsi” **Ritva Pitkäsen** muiston äärellä. Hänelle koti-seutu Vpl. Pyhäjärvi oli hyvin rakas.

Nuoruus

Lauri Arvid Pelkonen syntyi 2.9.1894. Koti sijaitsi Vpl. Pyhäjärven Noitermaan kylässä. Vanhemmat olivat maanviljelijä **Jaakko Pelkonen** ja **Amanda Karoliina Lindroos**.

Koulussa Lauri osoittautui eteväksi oppilaaksi, ja hän pääsi Käkisalmen yhteiskouluun, jossa kirjoitti ylioppilaaksi vuonna 1913 ja liittyi Karjalaiseen osakuntaan. Hän opiskeli Kauppakorkeakoulussa vuosina 1913-14 ja oli valmistautumassa liike-elämän palvelukseen. Ensimmäiset työpaikat olivat opettajana Räisälän Särkisalon kansakoulussa ja kirjurina Hiitolan-Raasulin rautatierakennustyömaalla. Elettiin epävarmaa aikaa maailmansodan puhjettua.

Koulutusvuodet Lockstedtissa

Myös Suomessa varauduttiin maan irrottamiseksi Venäjältä ja vuonna 1915 aloitettiin värväys miehien lähettämiseksi Saksaan sotilaskoulutukseen.

Heihin liittyi myös Lauri Pelkonen, ja hänet kirjattiin 3.1.1916 Lockstedtiin perustetun ”koulutusjoukon” pioneerikomppaniaan. Koulutuksen ohella edessä olivat taistelut Misse-joella, Riianlahdella, Sch-

mardenissa ja Aa-joella. Polangenin oli majoitettu ajaksi 2.8.1917 – 20.1.1918 ”räjäytyskomennuskunta”, jossa Pelkonen sai koulutuksen sabotaasitoimintaan venäläisten miehittämässä Suomessa.

Höyrylaiva Esquitin

Suomessa myöhemmin tapahtuvaan taistelutoimintaan valmistauduttiin syksystä 1917 alkaen kuljettamalla Saksasta aseita ja muuta materiaalia lähinnä meritse.

Tähän tarkoitukseen Saksan meriministeriö antoi höyrylaiva Esquitin. Se suoritti kaksi matkaa, joista jälkimmäisellä joulukuun alussa 1917 tuli Suomeen 22-miehinen jääkärikomennuskunta, johon Lauri Pelkonenkin kuului.

Alus rantautui 8.12.1917 Aspukäriin Merikarvialle. Komennuskunnan miehet sijoitettiin eri puolille maata ”miliisinkouluttajiksi”, Lauri Pelkonen Lappeenrantaan.

Kohtalokas Taavetin kahakka

Suomessa oli marraskuussa 1917 päässyt vauhtiin mellakoita, jotka jatkuivat katkeamattomana väkivaltaisuuksien sarjana vuoden vaihteen yli.

Tammikuun 21. päivänä kourallinen Lauri Pelkosen johtamia suojeluskuntalaisia yritti Luumäellä Taavetin asemalla pysäyttää Lappeenrannan punakaartin ”rangaistusretkikunnan”. Syntyi ”Taavetin kahakka”. Laukausten vaihdoissa valkoisilta jäi kentälle jääkäri Lauri Pelkonen. Vapausso- dan ensimmäinen jääkäri-vainaja sai sotilaallisen kuoleman ennen kuin sota oli vielä varsinaisesti alkanutkaan.

Lähelle sitä paikkaa, missä punakaartilaisen kuula kaatoi Pelkosen, pystytti Luumäen suojeluskunta vuonna 1933 muistomerkkin, joka paljastettiin hänen kaatumisensa 15-vuotispäivänä. Patsaan ympärillä olevan rauta-aidan portissa kohotetut Karjan miekat jo osoittavat muistomerkkin olevan pystytetty karjalaisen miehen kunniaksi. Näyttävässä muistokivessä on kuvattuna haavoitettu soturi, jääkärimerkki, päivämäärä 21.1.1918 ja teksti: ”Ensimmäisen Suomessa kaatuneen jääkärin Lauri Pelkosen muistolle.”

Lauri Pelkosen ruumis jäi taistelun jälkeen valkoisten puolelle, mutta joutuessaan vetäytymään suojeluskuntalaiset jättivät sen taistelu-alueelle ja näin punaisten käsiin. Matkaa Pyhäjärvelle oli yli sata kilometriä.

Paluu kotiseudulle

Tieto Laurin kuolemasta kulkeutui kuitenkin melko

Lauri Pelkonen Noitermaasta.

pian hänen isälleen, joka lähti hakemaan ruumista hevosella toisen pyhäjärveläisen isännän kanssa.

Matka Pyhäjärveltä Taavettiin ja takaisin kesti useita päiviä, mutta 4. helmikuuta kaksikko saapui rekinen ruumis kyydissä yli rintamalinjojen Imatralle. Siellä suojeluskuntalaiset kuljettivat sotilassaatoissa ruumiin junanvaunuun. Kaatuneen elämäntyötä muistettiin useissa puheissa.

Vainaja tuotiin kuusilla koristetussa junanvaunussa Käkisalmen asemalle 6.2. Siellä oli vastaanottamassa suojeluskunnan esikunta sekä mieskuoro, joka junan pysähtyttyä lauloi Sotarukouksen ja jo Schaudmanin hautajaisissakin laulettua Integer Vitaen. Kunnioituksen osoittamiseksi suojeluskunnan jäsenet seisovat asennossa paljain päin aseman lipun liehuessa puolitangossa.

Käkisalmeista ruumis kuljetettiin jo samana päivänä kotitalalleen odottamaan hautaamista. Pyhäjärven asemalle oli kokoontunut runsaasti yleisöä vastaanottamaan sankarivainajaa. Omaisat julkaisivat kuolinilmoituksen heti ruumiin saapumista seuranneena päivänä ilmaisten siinä vainajan kaatuneen taistelussa oikeuden puolesta.

Hautajaiset

Lauri Pelkosen hautajaiset pidettiin Pyhäjärvellä 11. helmikuuta, ja ne muodostuivat suureksi surujuhla-ksi kirkon täytyttyä ääriään myöten.

Jo aamupäivällä kaatuneen kotoa lähteneeseen hautajaissaattoon liittyi matkan varrelta ”Karjalan

Pyhäjärven veljeshauta

Ensimmäisenä pyhäjärveläisenä ja sodan toisena valkoisena kaatunut jääkäriylioppilas haudattiin sotilaallisin kunnianosoituksin, mutta yksityiseen hautaan. Hänen hautansa sijaitsi lähellä paarihuonetta Larjamaan johtavan maantien vieressä pisteaidan sisällä.

Pian hautajaisten jälkeen ja todennäköisesti juuri niiden innoittamana päätettiin Pyhäjärven vanhaan kirkkomaahan perustaa ”veljeshauta vapaussodassa kaatuneille sankareille”.

Se toteutettiin sitten nopeasti pääportista heti vasemmalle kellotapulinvierelle. Siihen oli tarkoitus siirtää myös Lauri Pelkosen arkku. Ruumis jäi kuitenkin alkuperäiseen hautaansa. Matka kotiseudun kirkkomaahan kesti tasan kolme viikkoa ja vaati erityistä aloitteellisuutta ja rohkeutta etenkin omaisilta.

Uhrien muisto velvoittaa

Lauri Pelkosen hautaa ei ole enää löydettävissä. Hautausmaa on tosin entisellä paikalla, mutta nyt sen täyttävät uusien asukkaiden haudat.

Sankarihauta-alue ja vapaussojurien muistomerkki on Suomesta käsin pyhäjärveläisten toimesta saatu pelastettua ja kunnostettua.

Karjalaan jääneet osin häväistyt ja unohdetut haudat – kuten Lauri Pelkonen – ovat tietenkin oma lunksa. Niihin ei enää pysty vaikuttamaan.

Ikävä kyllä nyt kun Vapausso- dasta on kulunut 90 vuotta, koto-Suomessakin on nähtävissä, että tämän sodan muistomerkit ja samalla sen haudat ovat jäämässä syrjään ja jopa häviämässä.

Kotiseudullani Vammalassa monien vapausso- dan hautamuistomerkkien kunnossapito ja hautojen hoito on ulkopuolisten yksityishenkilöiden varassa. Perinneyhdistystä ei tämä työ näytä kiinnostavan. Ja kuitenkin! Sotiemme sankarien työ ja uhrit ovat ikinä muistettavia ajan ja iäisyyden kannalta. Niiden muistomerkit eivät saa jäädä unholaan.

MATTI SANTA
Vammala

Jääkäri Lauri Pelkosen muistomerkki lähellä hänen kaatumispaikkaansa Taavetissa.

jalkaväkirykmentin Pyhäjärven osasto”. Kaatuneen suojeluskuntatoverit kantoiivat arkun kirkkoon suruhymnin säestyksellä. Kirkkoherra piti kertoman mukaan ”pontevan” siunauspuheen.

Hautajaisissa puhui myös paikallisen suojeluskunnan esikuntapäällikkö, luettiin sotilaspiirin päällikön ja jääkäritoverien sähkösanomat.

Sepeleitä laskettiin viitisenkymmentä. Virren ”Jumala ompe linnamme” jälkeen arkku kannettiin suojeluskuntalaisten kunniakuja pitkin hautausmaalle ja peitettiin hautaan naiskuoron hautaushymnin saattelemana.

Lauri Pelkosen hauta Vpl. Pyhäjärven kirkkomalla ennen sotia.

Rakas Äiti, mummo ja iso-mummo

Hellin Sylvia MUSAKKA

o.s. Boman

s. 3.1.1922 Pyhäjärvi Vpl
k. 21.5.2009 Lahti

Kaivaten
**Lapset perheineen
Sisko ja veljet**

*Kulje Äiti kerallamme
Mummo rakas matkassamme
Voiman lähteenä lähellä.
Elä muistoissa mukana
Sävelinä sieluissamme
Elämämme enkelinä
Taivaan veräjän takana.*

Siunaus toimitettu Korpilahdella 12.6.2009.
Kiitos osanotosta.

Rakkaamme

Aarno Johannes Puputti

* 13.08.1932 Pyhäjärvi Vpl.
† 29.07.2009 TAYS

Kiittäen, rakkaudella kaivaten
**Elvi
sukulaiset ja ystävät**

*On ikävä, jota ei voi ilmaista.
On kaipuuta, jota mitkään teot
ei voi täyttää.
On rakkautta, joka ei vaadi
muuta kuin sydämen hiljaisuutta.*

Siunaus toimitettu läheisten läsnä ollessa.
Lämmin kiitos osanotosta. Kiitokset VAS dialyysi-
osastolle Aarnon hyvästä hoidosta.

Merkkipäiviä

Helvi ja Einari Kukko viettivät rubiinihäitää 13.8.09 oltuaan naimisissa jo 60 vuotta. Hääkähvit juotiin Riistavuoren vanhusten keskuksessa Helsingissä.

Tilaa oma Pyhäjärvi-lehti

tai anna ystävälle ja sukulaiselle lahjaksi!
Soita p. 040 730 2622

vpl. **Pyhäjärvi**

Kirkonsanoma

Kaipaam sinua!

Rakastamiseen liittyy aina kaipaus. Kun olit lapsi, kaipasit poissaolevaa vanhempaasi jo kohta kun olit jäänyt yksin. Aikuinen tietää rakastavansa lasta silloinkin, kun lapsi ei ole välittömästi läsnä. Lapselle rakkaus on aina läsnä olevaa, sen ihmisen paikalla oloa ja lähellä oloa, joka on rakas. Rakastuessasi nuorena, romanttista nuoruuden rakkautta eläessäsi, tiesit heti, miten kaipaus ja ikävä tunki sieluun, kun rakastettu lähti. Kahden ihmisen pitkän yhteisen elämän kuluessa kaipauksen hetkistä ei ole ollut puutetta. Kun toinen on lopullisesti poissa, kaipaus asuu kotona kuin vakituinen perheenjäsen. Evakkoon lähtenyt, kotinsa ja kotiseutunsa jättänyt tie-

tää, miten kaipaus kotiin jättää koko elämänajan.

Usein ihmisen on hyvä olla yksin. Yksinäisyyden hetket ovat välttämättömiä. Emme jaksa toisen ihmisen alituista seuraa. Joskus on suorastaan paettava yksinäisyyteen, omien ajatusten ja tunteiden häiriintymättömään läpikäymiseen.

Mutta yhtä totta on se Jumalan ajatukseksi nostettu toteamus, mikä liittyy kertomukseen ihmisen luomisesta: ”Ei ole ihmisen hyvä olla yksin.” Ihmisen syntyessä ja ihmistä luotaessa syntyi ja luotiin myös kaipaus, ”Ihmisen ikävä toisen luo.” Joku voi nähdä kaipauksessa pelkästään intohimoa. Joku ”riutuu” kaipauksessaan, toinen ”palaa tuhkaksi”. Mutta kaipaus on paljon syvempää. Kaipaus on sen ymmärtämistä, että ollessani kahden sen ihmisen

kanssa, jota kaipaam, olen myös ihmisenä paljon enemmän. Kaipaus on halua saada jakaa elämää; saada antaa osa omasta elämästä toiselle ja saada jotain toisesta. Miehen ja naisen keskinäisestä rakkaudesta, kaipauksesta ja sen täyttymyksestä sanoo Raamatun luomiskertomus: ”he eivät siis enää ole kaksi, he ovat yksi.” Tätä varmasti tavoittelemme koko ikämme miehenä ja naisena.

Kaipaus ei ole kuitenkaan vain tähän rakkauteen liittyvää. Siellä, missä on kaksi ihmistä, jotka ovat keskenään jakaneet jotakin molemmille tärkeätä, siellä asuu kaipaus. Ystävyys syntyy jakamisesta, ystävyyytenkin kuuluu kaipaus: kunpa saisimme taas tavata toisemme kahden kesken, olisi niin paljon puhuttavaa! Lapsel-

lesi olet antanut elämän, olisi luonnotonta, jos et häntä kaipaisi, minkä ikäinen hän onkaan: ”et tiedä, miten ikävä minulla sinua on ollut!” Sait kertoa toiselle ahdistukseksi, tulit kuulluksi ja ymmärretyksi. Joku pystyi vilpittömästi jakamaan ilonhetkesi, tahtoisit siitä häntä kahden kesken kiittää: milloin näemme toisemme taas silmästä silmään? Joku auttoi sinua uskon tiellä, tuki sinua, rohkaisi ja lohdutti, opetti elämään armosta. Siitä syntyi kiittolaisuus, jonka vanhat heränneet purkivat virreksi: ”Myös sen hänen armonsa suo, että pääsemme toistemme luo.”

Missä on kaipausta, siellä on rakkautta. Missä on rakkautta, siellä on armoa. Missä on armoa, siellä on Jumala.

PERTTI LUUMI
opetusneuvos

Emilia Kaasalaisen muistolle

Emilia Kaasalainen o.s. **Kaasalainen** syntyi Jaamassa 26.9.1910 **Juho Heikinpoika Kaasalaisen** ja **Maria** o.s. **Pärssisen** kahdeksantena lapsena. Hänen jälkeensä syntyi vielä **Selma-sisko**. Perheen äijä oli **Heikki** ja erotukseksi muista Kaasalaisista heitä sanottiin Heikkilöisiksi. Kolme poikaa avioitui, rakensivat talonsa samalle aukealle, he olivat **Heiki Aapro**, **Heiki Juho** ja **Heiki Tommo**. Viisikilometrinen, kirkasvesinen Pyhäjärvenselkä näkyi jokaisen kotiin, kirkonristi kimalteli järven toisella puolella, kirkonkellojen kaiku julisti pyhäpäivänä rauhaa.

Emilia-täti kuului Heikin Juhon perheeseen. Kaksi perheen lapsista kuoli nuorina, muut varttuivat Jaaman maella. Leikkitovereista ei ollut puutetta, serkut olivat lähinaapureita. Tosin leikkeihin ei jäänyt paljon aikaa, työhön opetettiin jo hyvin pieninä. Työ oli ihmisen kunnia, Jumala ei laiskoja elätä. Tyttöjen kasvataminen ja opettaminen oli mummoni työ. Hän itse oli työteliäs, pieni, kepeäskelinen ja samanlaisia olivat tyttäret. Äijä opetti pojat työtä taitaviksi. Hän oli komea mies, oli ollut kolme vuotta toissa Venäjän armeijassa.

Emilia-täti oli ensimmäisen hoitajani ollessaan vasta 9-vuotias. Vanhempani oli vihitty v. 1918, olin heidän esikoisensa ja molempien sukujen ensimmäinen lapsenlapsi. Äitini muisteli tämän likkatytön, Emilia-siskon töitä. Perhe lähti yöllä neljän aikaan heinää lyömään, Emilia herätettiin, minun vippuuni (hursti) laitettiin ladon salvamalle, likkatyttö istui vieressä ja liekutti minua. Isäni äiti muisteli vielä vanhana; ”ei sen nöyrympää lasta ole ollut kuin Emilia-tätisi. Sai lattian lakaistua, heti sanoi; ”mamma, nyt mie pistän kahviku-

pit pöytää, rivan oikean kädän puolelle”. Hänet oli pienestä pitäen opetettu työhön.

Suuressa perheessä piti jokaisella olla oma työnsä. Emilia vastasi karjanhoidosta ja ulkotöistä. Jos vapaa-aikaa jäi, piti heti ottaa käsi-työ, tyttärille ei omaa aikaa annettu. Emilian henkireikänenä oli Lottayhdistys. Hän kuului Noitermaan kyläosastoon ja sai käydä Noitermaassa piirikurssin. Nuorison huvit olivat Noitermaassa ja Montrualla.

Elämäntoveri löytyi naapurikylästä. Sama sukunimi oli morsiusparilla, sukulaisia eivät olleet. Emilia ja **Väinö** vihittiin juhannuksena 1938. Perhe halasi järjestää suuret sukuhäät, kutsumaa kaukaisetkin sukulaiset. Lieneekö ollut enne? Häät olivat viimeinen kerta, kun suuri Kaasalaisen suku oli yhdessä. Morsiuspari vihittiin Pyhäjärven kirkossa. Uutta oli, että vihkipari kulki autolla. Tätä ennen oli ollut hevoskyyti vihkiparillekin, nyt vanhat parit ja pitkämatkalaiset ajoivat hevosilla. Vihkimisen jälkeen syötiin Jaamassa pitoateria. Häitä jatkettiin Väinön kotona, nuoriso odotti malttamattomana Valistustalolle pääsyä. Häävalssi oli kaunistatsottavaa, Emilia ja Väinö olivat hyviä tanssijoita. Haikeana soivat Seiskarin valssin sävelet. Vieläkin vierähtää kyynel poskelle onnen aikaa muistellussa.

Sen ajan tavan mukaan Emilia meni miniäksi Väinön kotiin suurperheeseen. Hän kotiutui mukavasti ja alkoi puhua ”mei Hilkaista ja Tommosta”. Anopin kanssa kävivät yhdessä Martta-illoissa.

Ihmisen elossa ilot ja surut vaihtelevat. Kesä -38 oli Kannaksen viimeinen onnellinen rauhan kesä. Alettiin jo tehdä mittauksia, ken- nen viljaville pelloille raken-

netaan puolustusesteet. Sodan uhka ravisteli Eurooppaa. Seuraavana kesänä alkoivat linnoitustyöt. Puheseen tuli uusia sanoja kuten liikekannallepano, evakko ja monta muuta. Niiden hirtittävyyttä ei alkuun ymmärretty. Liikekannallepano alkoi 6.10.1939, Väinö joutui Kaarnajoen patterille. Tätiäni evakkotie vei Alavudelle. Pyhäjärvelle jäi pieni hautakumpu, Emilian ja Väinön esikoinen kuoli synnytykseen.

Evakkoajasta on vähän muistoja, harvoin tapasimme. Äitini yritti pitää yhteyttä sukuun. Talvisodan helmikuussa kävin tätini luona Alavudella, hän pahoitteli, kun ei ollut mitään antamista. Ei aikaakaan, kun tuli lottapuku käsivarrella luokseni; ”tään mie annan siul”. Lottapuku tuli suureen tarpeeseen, tosin oli hieman ”minihame”.

Talvisodan maaliskuussa olivat Emilian äidin, Jaaman mummoni hautajaiset. En muista, keitä silloin tapasin. Muistan vain äijäni, hän seiso kauan avonaisen haudan äärellä, ajatellen pitkää yhteistä taivalta. Ehkä hetki kosketti unohtumattomasti minua, äijä oli yksin, samana päivänä minut ja mieheni kuulutettiin Alavuden kirkossa, meillä oli yhteinen taival alussa.

Emilia-tätini ja Väinön kodissa vierailimme tädin 50-vuotispäivänä, tapasin viisi serkkuaani. Oli suuri perhe, tätini oli pantu paljon vartijaksi. Paljon olivat Emilia ja Väinö tehneet työtä, kaikki oli hyvässä kunnossa, lapset kauniisti puettu. Siinä on ollut äiti kätevä ja isä etevä. Ja monesti ovat olleet apuna oman äidin neuvot.

Vuodet vierivät, lapset varttuivat ja perustivat omat perheet. Utterasti mummo hoiti lastenlapsia. **Sinikka** oli mummolassa ja kyselin

tädiltäni heidän päiväohjelmaansa. Vastaus oli valmiina; ”myö lauletaa, hänel o hyvä ääni”. Niin jatkui äidin perintö, mummoni lauloi aina työtä tehdessään. Lapsena ei ymmärrä, laulun arvo kasvaa vuosien mukana, kun laulu on vaiennut. Teille Emilia-tätini lapsille, lastenlapsille ja seuraaville sukupolville jää kallis perintö. Äidin virsi on rukous, joka kantaa elämän karikkoisilla teillä.

Kävimme tänä kesänä Pyhäjärvi juhlien aikana Vih-nuskodissa tätiä katsomassa. Hän tunsu meidät, mikä ilo hänestä loistikaan. Emilia-täti oli onnellinen ja tyytyväinen vanhus.

Emilia-tädin siunaustilaisuus oli Maurin seurakuntatalolla 5.9 kello 11. Maurinlehtoon on päätenyt monen kotikyläläisen tie. Siellä lepäävät nyt Emilia ja Väinö odottamassa uutta aamua. Heistä jäi kaunis, valloisa muisto.

Heikin Juhon ja Helenan lapsenlapsia on jäljellä Emilian lasten lisäksi kaksi, Mai-kin ikääntyneet tyttäret. Täitimme siunauksen aikaan me sisarukset, **Tellervo** ja **Toini**, hiljennyimme kodeissamme, Tellervo Tikkakoskella, minä Nummelassa, kunnioittamaan lähes 99-vuotiaan tätimme muistoa. Olimme sopineet, että edes-sämme on tädin valokuva ja palava kynttilä ja siunaustilaisuuden alkaessa laulamme Jaaman mummon usein laulaman laulun; ”Jeesuksesta laulan ...” Mielissämme muisto, kun mummo hellällä äänellä sitä lauleli ja muistellen lapsuusaikoja mummolassa ja ennen meitä pois nukkuneita. Nyt oli sukumme vanhimman, Emilia-tädin vuoro.

TOINI PELKONEN
Sisarentytär,
”suvun vanhin”

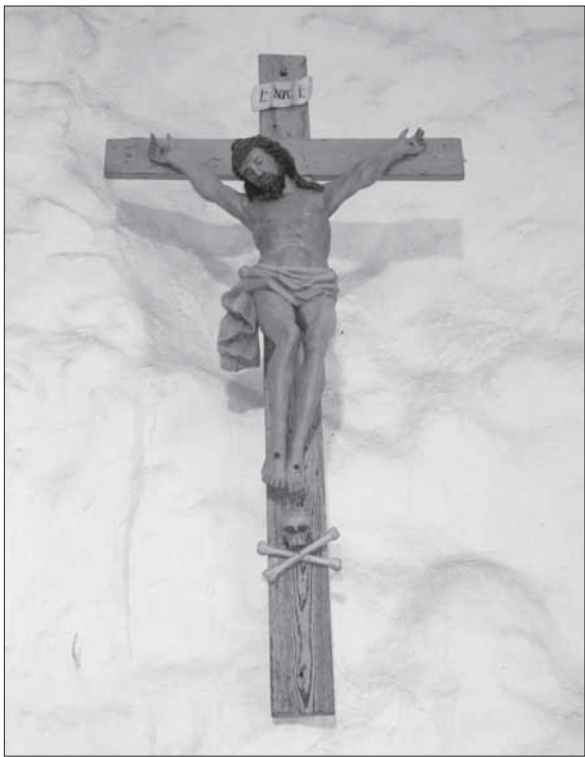
Krusifiksi Vpl. Pyhäjärveltä on paikallaan

Vanhaa kirkkotaidetta edustaa Pyhän Olavin kirkon alttarin oikeanpuoleisella seinällä oleva, alun perin Vpl. Pyhäjärven kirkkoon v. 1764 lahjoituksena saatu triumfikrusifiksi.

Sen vaiheet lyhyesti kerrottuna ovat seuraavat: Krusifiksi pelastettiin Pyhäjärven kirkon tuhonneesta tulipalosta 1940. Sen sijoituspaikaksi tuli Pellon seurakunta, Turtolan kirkko. Torniolainen Aineen taidemuseo entisöi krusifiksia sen päädyttyä varastoon. Se oli esillä v. 1997 Lappeenrannassa pidetyssä näyttelyssä. Kirkkohallituksen päätöksellä, kun asiasta oli käyty neuvotteluja kirkkohallituksen, Tyrvään seurakunnan ja Vpl. Pyhäjärvi-säätiön kesken, krusifiksi annettiin v. 2002 Tyrvään seurakunnalle. Museonjohtaja **Esko Pietilän** restauroima teos sijoitettiin puuvalmiiseen Pyhän Olavin kirkkoon v. 2003.

Krusifiksi on Lavosen ja Rauhalan maalausten valmistuttua kirkossa entisellä paikallaan alttaripäädysellä. Maiju Vuorenojan mukaan myös krusifiksin alkuperästä kertova metallilaatta kiinnitetään ensi talven aikana teoksen läheisyyteen. Krusifiksin vaiheista ja nykyiselle paikalleen sijoittumisesta Vpl. Pyhäjärvi-lehdessä 8/2003 kirjoittanut **Erkki Pärssisen** kertoo laatan tekstin: ”Krusifiksi 1700-luvun alkupuolelta on peräisin rajan taakse jääneestä Karjalan Pyhäjärven kirkosta. Krusifiksin on kirkkohallitus sijoittanut tähän kirkkoon”.

Myös toisella kirkossa nähtävällä teoksella on pyhäjärveläisiä juuria. Käsistään erittäin taitavana puuseppänä ja myös kansantaiteilijana tunnetun pyhäjärveläisen **Matti Pohjolaisen** (1922-2008) veistämä vaivaisukko tervehtii

Krusifiksi on entisellä paikallaan alttaripäädysellä, oikealla puolella.

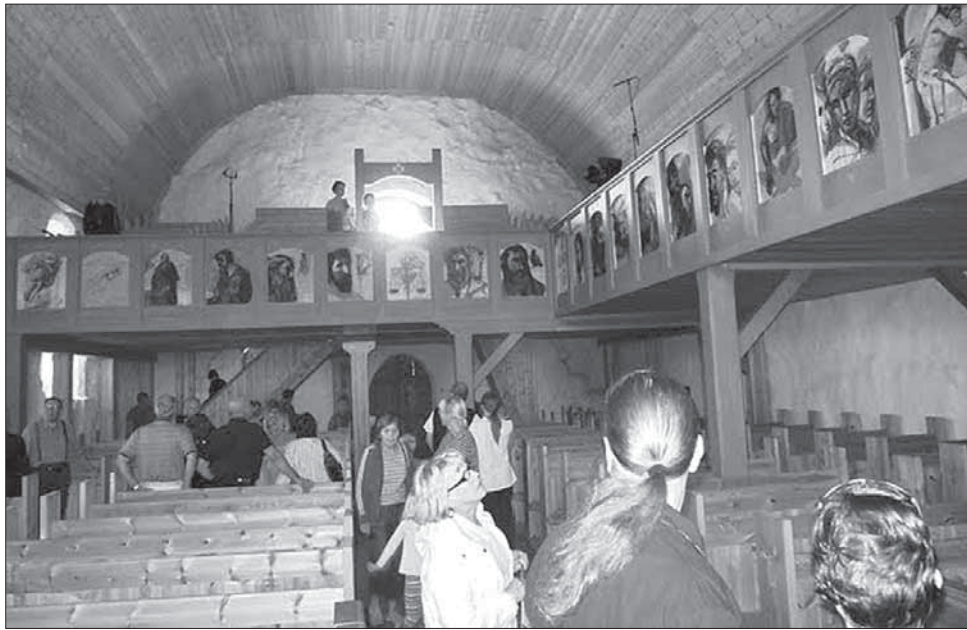
kävijöitä pääovesta sisään astuttaessa. Pohjolainen kuului myös niihin sadoista ahkerista talkoolaisista, jotka veistivät kirkon kattoon paanut. Kahteen kertaan, sillä ensimmäinen

paanukatto oli valmistunut vuosina 1995-97 ennen syyskuista tuhopolttoa v. 1997. Nyt kirkossa olevaan paanukattoon veistettiin 36 000 paanua, jotka valmistuivat kesällä 2000.

Nyt siis myös me pyhäjärveläistäuetaiset voimme jälleen tutustua tähän muutaman vuoden maalaustöiden vuoksi suljettuna olleeseen Pyhän Olavin kirkkoon, sen suunnattoman arvokkaisiin uusiin taide-teoksiin ja jälleen myös monille meistä rakkaaksi käyneeseen, entisen kotiseutumme kirkon krusifiksiin. Jos krusifiksilla on henki ja oma sielunelämänsä, se kummastelee varmaan uteliaiden kansainvälisyyden määrää kirkossa. Meitä se kutsuu hiljenty-mään, muistelemaan, kunnioittamaan ja ihmettelemään ihmiskäteen työn jäljen kauneutta.

Kirkko on avoinna ja opas paikalla 30.9.2009 asti joka päivä kello 11-18 ja lokakuun kolmena ensimmäisenä viikonloppuna kello 11-18. Kirkon ja sen uuden taiteen säännöllisiä esittelyjä pidetään päivittäin (ei lauantaisin) klo 12, 15 ja 17 sekä muina kellon-aikoina tarpeen ja mahdollisuuksien mukaan.

KAARINA
PÄRSSINEN

Kirkon lehtereillä nähdään ristintietä kuvaavat Kuutti Lavosen maalaukset.

Nuijan varresta

Edelleen talkoista

Kirjoitin edellisessä lehdes-sämme talkoohengestä ja talkoiden merkityksestä monilla elämän aloilla. Kuin tilauksesta tuli julkisuuteen lehden ilmestymisen aikoihin Tyrvään Pyhän Olavin kirkon seinämaalausten valmistuminen ja niiden myötä tuon arvokkaan pyhäkön käyttöönotto.

Kirkon kunnostaminen tapahtui kahdessa vaiheessa kun tuhopoltta oli iskenyt ensimmäisen kunnostusvaiheen lopussa. Molemmissa työvaiheissa oli talkootyön osuus varsin ratkaiseva. Mm. kirkon laajan paanukaton teko vaati runsaasti taitoa vaativaa puun työstöä. Pyhäjärveläiset taitajat olivat tuossa vaiheessa mieslu-kuisasti mukana talkoissa. Toimipa **Pakarisen Martti** koko talkooporukan työkalujen kunnosta vastaavana mestarina. Tehtävä oli tärkeä, sillä jokainen puuta työstänyt tietää, että työn laatu ja määrä ovat ratkai-sevasti kiinni työkalujen kunnosta. Talkoihin osallistui tyrvääläisten lisäksi useita pyhäjärveläistalkoolaisia myös lähikunnista. Upean työn tuloksista parhaimmat kiitokset heille jokaiselle.

Talkoolaiset tekivät arvokkaan kulttuuriteon vuosisataisessakin katsantokannassa. Heidän työnsä on omalta osaltaan mahdollistanut suuren yleisön ihailevat tutustumiskäynnit valmistuneessa pyhäkössä, vaikka viimeisen sysäyksen yleisömassojen virtaukselle onkin antanut kahden taiteilijan luomat seinämaa-

laukset. Pyhän Olavin kirkko on nyt valmiina todella tutustumisen arvoinen nähtävyys. Meille pyhäjärveläisille erityiskohteena löytyy pyhäköstä aikoinaan Vpl Pyhäjärven kirkkoa somistanut krusifiksi ja **Matti Pohjalaisen** valmistama vaivaisukko. Kannattaa tutustua!

Omakohittaiset talkooppennistukset ovat tänä kesänä kohdistuneet täällä Hollolassa vuonna 1908 rakennetun Vesikansan nuorisoseurantalonsa pelastamiseen. Talo on mainiolla paikalla Paimelan lahden rannassa, korkealla kalliolla. Upeata vesistömaisemaa on voitu ihailla keskikesällä TV 1:n Anttiikka, Anttiikka -ohjelmasta. Täälläkin ovat kyläläiset innostuneet yhteisen juhlapaikan kunnostamisesta kaikkien juh-lakäyttöön. Erityisen mit-tavan panoksen ovat antaneet paikalliset martat. Nuorempaakin väkeä on talkoisiin saatu innostettua.

Meidän kaikkien karjalaisten erityistä talkoopa-nosta tarvitaan ensi vuonna, vuonna 2010, kun Karjalan Liitto viettää 70-vuotisjuhlavuottaan. Tehdään siitä yhdessä vuosi, jona **KARJALAISSUUS NÄKYÄ JA KUULUU!**

ANTERO
PÄRSSINEN

Merkkipäiviä

Kahvitilaisuus Karjalatalolla. **Silja** ja **Juhani Forsbergille** ojentettiin Vpl. Pyhäjärvi-seuran pieni lahja onnit-teluna jälkikäteen jokin aika sitten kummallakin olleen pyöreiden vuosikymmenten syntymäpäivän johdosta. Onnittelut ojensi seuran puheenjohtaja **Kaarina Pärssi-nen**.

Monista ansioistaan karjalaisten toiminnassa ja mm. Vpl. Pyhäjärvi-Säätiössä Karjalan Liiton kultaisella ansiomerkillä v. 2008 palkittu Juhani Forsberg on toiminut pitkään seuran puheenjohtajana ja kutsuttiin seuran kunniapuheenjohtajaksi v. 2007. Silja Forsberg puolestaan on toiminut mm. ahkerana talkootyöläisenä seuran tilaisuuksissa ja sai juhlavuonna Karjalan Liiton pronssi-sen ansiomerkin. -KP, kuva: Marketta Mattila.

Merkkipäiviä

Hilma Pekkanen täytti 90 vuotta

Hilma Pekkasen juhlapäivää vietettiin keväällä Pylkönmäen seurakuntatalolla sukulaisten ja ystävien kanssa.

Hilma Pekkanen, o.s. **Äijö**, syntyi 11.4.1919 Vpl. Pyhäjärven Vernitsassa. Hänen vanhempansa olivat **Antti** ja **Josefina Äijö**. Hilman ensimmäinen evakkomatka vei hänet Alavudelle, josta palattiin takaisin Vernitsaan 1942. Kahden vuoden kuluttua oli edessä uusi lähtö Karjalasta. Tällä kertaa Hilma tuli karjan kanssa, ensin lyhyeksi aikaa Korpilahdelle, josta seuraava muutto oli Ikaalisiin.

1946 Hilma muutti Pylkönmäelle, josta löytyi elämäkumppani. Hilma avioitui **Aarne Pekkasen** kanssa. Työelämä vei pa-

riskunnan Karhulaan, jossa Hilma vietti parhaat työvuotensa. Puolison kuoltua ja eläkkeelle jäätyään Hilma palasi takaisin Pylkönmäelle, jossa asuivat tyttärensä **Maija** perheineen sekä **Elvi**-sisar.

Nykyään Hilma asuu Pylkönmäen palvelutalossa, jossa Maija-tytär käy äitiään päivittäin katsomassa. Sisarukset Hilma ja Elvi tapaavat myös joka päivä.

Runoja kirjoittellut ja lehtiä avustanut pirteä ja hyvämuistinen Hilma seuraa edelleen päivän tapahtumia ja kertoo mielellään muistoja pitkän elämänsä varrelta. -LN

Vihittyjä

Nokian Koskiwerstaalla vihittiin avioliittoon 18.7.2009 **Lauha Savola** ja **Tommi Peltonen**.

Tommin vanhemmat **Kaija** (o.s. **Heikkonen**) ja **Tuomo Peltonen**, Ylöjärvi. Tommin isovanhemmat **Helmi** (os. **Lamppu**) ja **Tauno Heikkonen**, Noitermaa.

Pyhäjärvi-juhlien jälkikaikuja

Pyhäjärvi-juhlien järjestäjät ovat tätä nykyä suurilta osin Länsi-Suomessa syntyneitä ja heidän jälkeläisiään. Yksi yhteinen tekijä kuitenkin aikaisempiin sukupolviin on se, että sama innostus juhlien järjestämiseen jatkuu edelleen. Niin kuin on jatkunut jo 62 vuoden ajan.

Viime kesän juhlien järjestäjät olivat pääosin Pyhäjärven Noitermaan kylän jälkeläisiä, syystäkin, kun Nokialle sijoitettiin aikoinaan melkein kokonaisuudessaan Noitermaan kylä. Juhlien ohjelmien suorittajina oli henkilöitä ympäri Suomea, juuret kaikilla kuitenkin entisessä Noitermaassa.

Tuulikki Puranen esitti Muistojen illassa sykähdyttävän herkästi isoäitinsä **Hilja Purasen** os. Ruokolainen runoon sävelletyn laulun ”Lapsuuden maimemat”. Hiljan syntymäkylä Pyhäjärven Riiska sijaitsi Laatokan rannalla, jonka maisemaan kantautuivat Konevitsan moniääniset kellot.

Runon sävelsi Vesilahden kanttori **Satu Sointu-Siltanen**. Hän myös säesti Tuulikin esitystä juhlassa. Kanttorilla on työn alla toinenkin Hiljan jouluruno säveleiksi. Hilja Purasen runot sisältävät aina pienen tarinan.

Tuulikki Purasen vanhemmat ovat **Seppo Puranen**, joka syntyi 1937 Pyhäjärven Noitermaassa sekä äiti **Elisa** o.s. **Rantanen** on Nokialta. Tuulikin lisäksi perheessä on kaksi tyttöä, **Irene** ja **Heidi**.

Laulu on aina soinnut Purasen perheessä. Tuulikki kertoi, että hänen edesmenneellä isällä oli kaunis lauluäänensä. Hän kävi yhdessä äidin kanssa Karjalan Kaiku -kuorossa vuoden verran. Isältä harrastus lopatti, mutta äiti on innokas kuoroihminen edelleenkin ja siskoiltakin laulu sujuu.

Tuulikki aloitti lauluopinnot jo 16-vuotiaana. Hän pääsi ylioppilaaksi Hatanpään lukiota Tampereelta 1982 ja valmistui lastenohjaajaksi. Tällä hetkellä hän toimii Ylöjärven seurakunnan lastenohjaajana. Myös Tuulikin äiti toimii seurakunnan lastenohjaajana.

Tuulikin pääharrastus on laulu ja sitä hän on opiskellut Tampereen Konservatoriossa ja Pirkanmaan Musiikkiopistossa sekä laulanut kuorossa noin 30 vuoden ajan. Hänellä on vuosien varrella ollut useita laulunopettajia, mutta viimeiset 16 vuotta hän on tehnyt tuloksellista yhteistyötä **Sari Anttilan** kanssa.

Ensimmäisen konsertin hän piti 1993 Multisillan seurakuntatalolla Tampereella. Sen jälkeen esiintymisiä on ollut useita Pirkanmaan alueella. Kolme kertaa myös Askaisissa. Tuulikin ohjelmisto on hy-

Tuulikki Puranen lauloi kotiseutumatkalla **Lamminharjulla Noitermaassa ”Laps olen Karjalan”**. Kaunis oli esitys myös **Pyhäjärvi-juhlilla**.

vin monipuolinen. Hänellä on joulukonsertteja kirkkoissa, Oskar Merikanto- ja Lied-konsertteja sekä viihdeellisiä elokuvamusiikin konsertteja.

Ensimmäinen kotiseutumatka vuonna 2005 sukulaisien kanssa Pyhäjärvelle vahvisti karjalaista identiteettiä. Tuulikki lauloi Noitermaan Lamminharjulla ”Laps olen köyhän, kauhin Karjalan”.

–Laulun sanat vahvistivat, että kyllä minussa enin osa on karjalaisia juuria, totesi Tuulikki hymyssä suin.

Outi Veskonieni o.s. **Matikainen** esitti Muistojen illassa isoäitinsä **Hilja Matikaisen** kirjoittaman runon ”*Vainajien muistolle*”. Runo toimi myös saatesanoina, kun seppelipartiot lähtivät Karjalaan jääneiden vainajien ja Sankarivainajien muistomerkeille.

Outin vanhemmat ovat kotitalousopettaja **Kyllikki Matikainen** o.s. **Sorsa** Kymenlaaksosta ja **Heikki Matikainen** Pyhäjärven Noitermaasta. Edesmennyt Heikki Matikainen toimi Tampereella liikealalla SOK:n palveluksessa. Työura samaisen liikeyhtymän palveluksessa alkoi jo Pyhäjärvellä. Perheen toinen tytär on **Helena**. Kyllikki Matikainen asuu edelleen Tampereella.

47-vuotias Outi Veskonieni asuu perheineen Kouvolassa, jossa hän toimii matkailualan kouluttajana. **Juhani**-aviomiehen lisäksi perheessä on kaksi poikaa, 20-vuotias **Petri** ja

16-vuotias **Mika**.

Tunnetko Outi itsesi karjalaiseksi?

– Olen syntynyt Tampereella ja en miellä itseäni ihan hämäläiseksikään. Tunnen joiltain osin kyllä karjalaisen ajattelutavan itsessäni. Isälle ja isän sisaruksille Pyhäjärvi oli tärkeä ja siksi **Hillevi**-täti pyysikin minua lausumaan Pyhäjärvi-juhlissa.

– Ulkoisesti täällä Kouvolassa on karjalaisen oloista, puhutaan mie ja sie, ja sehän on tuttua lapsuudesta. Hyvänä henkisenä perintönä karjalaisuudesta koen hyvät sukulaissuhteet ja piirakantuoksuisen lämpimän yhdessäolon. Ne aina tulevat mieleeni, kun puhutaan Karjalasta.

Matkailualan kouluttajana Outi ei itse ole vielä tutustunut isänsä syntymämaisiin Pyhäjärvellä, mutta sekin on kyllä tulevissa suunnitelmissa.

Pyhäjärvi-juhlien päivä-juhlissa lauloi 20-vuotias **Meeri Pulakka** todella sydämeen käyvästi Merikannon *Omenankukat*, Hannikaisen *Laulu onnesta* ja Bullin *Paimentytön sunnuntai*, säestäjänä Meerin isä **Lauri Pulakka** sellolla ja serku **Jaana Virkkala** pianolla.

Meeri Pulakka on syntynyt Kokkolassa. Isä Lauri Pulakka on musiikin tohtori ja Keski-Pohjanmaan kamariorkesterin sooloso- listi sekä orkesterin taiteellinen koordinaattori. Äiti **Maria** o.s. **Nikula** toimii samaisessa kamariorkeste-

Meeri Pulakka, säestäjänä isä **Lauri Pulakka**.

risa viulistina. Meeri on soittanut myös viulua 7-vuotiaasta alkaen, ja hänellä on kaksi nuorempaa sisar, **Anna** ja **Roosa**.

Ylioppilaaksi Meeri kirjoitti Kaustisen musiikkilukiosta ja opiskelu jatkuu; Sibelius-Akatemiassa laulua ja viulun soittoa Metropolissa, ammattikorkeakoulussa Helsingissä.

Ja sitten pyhäjärveläisjuurista. Meerin edesmennyt isoäiti **Pentti Pulakka** oli Pyhäjärven Noitermaasta. Hän toimi Keski-Pohjanmaa-lehden päätoimittajana. Isoäiti **Päivi** o.s. **Mus-tamäki** toimi musiikin opettajana ja asuu Kokkolassa. Perheen neljä poikaa ovat kaikki ammattimuusikoita.

SALME RINTALA

Outi Veskonieni.

Juhlien liikenne sujui luonnikkaasti

Yksi viime kesän juhlien järjestäjistä olivat Kuloveden Erämiehet, jonka puheenjohtajana **Lauri Pulakka** on toiminut jo 13 vuoden ajan. Erämiesten vastuulla oli liikenteen ohjaus eri juhlapaikoilla, ja kaikki sujui hienosti. Laurilla on siihen kokemusta, sillä hän oli viimeksi Tampereella pidetyissä juhlissa myös vastuussa liikenteestä.

Lauri Pulakka on syntynyt 1943 Pyhäjärvellä. Vanhemmat **Juho Pulakka** Pyhäjärveltä ja **Helena Jälkönen** Metsäpirtistä. Lauri asuu Tampereella ja puoliso on **Pirjo-Riitta** o.s. **Tuominen**.

Lauri Pulakka on työurakkansa tehnyt liikealalla, yrittäjänä, toimitusjohtajana ja myymäläpäällikkönä. Karjalassa hän on käynyt jo yhdeksän kertaa. Noitermaan Rautkorvessa sijainneesta kodista on vain peruskivet jäljellä.

Kuloveden Erämiesten monipuolisen toiminnan vetäjänä touhua riittää. Riistanhoito, kilpailutoiminta, luontopolut ja monet muut metsästykseen liittyvät asiat pitävät miehen liikkeellä. Pyhäjärvi-juhlien päätöskokous pidettiin Erämiesten kämpällä, jossa Lauri kertoi hyvin lyhyesti Erämiesten toiminnasta. Seura perustettiin 1946 ja nimenä oli Karjalaiset Erämiehet ry, jonka legendaarisena puheenjohtajana oli pitkään edesmennyt **Heikki Karttunen**. 1970-luvulla nimi muuttui nykyiseen muotoonsa ja seuraan olivat tervetulleita kaikki paikkakuntalaiset. Heikin jälkeen puheenjohtajaksi tuli kartanonherra **Johan Rosenlew**.

Erämiesten kämpä on ollut myös monien karjalaisten juhlien ja kokoon-tumisien pitopaikka. Pyhäjärvi-juhlien päättäjäis-

Lauri Pulakka toivotti **Pyhäjärvi-juhlien päättäjäisjoukon** tervetulleeksi **Kuloveden Erämiesten** majalle.

säkin Laurillakin oli tuttuun tapaan sauna kuuman ja emännillä piiraat pöydässä.

SALME RINTALA

Tuula Pensasmaa (vas.), Riitta Viander, Marja-Liisa Rautajoki ja Marja Vesala.

Koristelusta tuli kiitosta

Pyhäjärvi-juhlien Nokia-salon koristelu sai juhlijoilta kiitosta. Koristelusta vastasivat **Riitta Viander**, o.s. **Pulakka**, joka on toiminut Tampereen Keskussairaalan Kukkakaupassa jo 25 vuotta, sekä puutarhuri **Marja-Liisa Rautajoki**, o.s. **Niukkanen**, **Tuula Pensasmaa** ja **Marja Vesala**.

Juhlasalin esityslavan kahden puolen oli tehty upeat rakennelmat koivuista, koivupölkkyistä ja kirkkaanpunaisista neilikoista asetelmat, jotka sointuivat kauniisti säätiön punamustiin viireihin. Riitta Viander oli hankkinut valtaisan määrän neilikoita ja muita kukkia, kaikki lahjoituksina.

– Tosin jouduin antamaan 15 halausta ja 10 poskisuudelmia, joka oli kyllä hyvin pieni vaiva kukkamäärään, totesi Riitta nauraen. – SR

Pyhäjärvituotteita saatavana

* **Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön 60-vuotishistoriikki.** 136 sivua, runsaasti valokuvia ja muisteluja niin säätiön alkuaikojilta kuin eri paikkakunnilla pidetyistä juhlista ja muista pyhäjärveläisten tapahtumista. Hinta 20 euroa + postikulut.

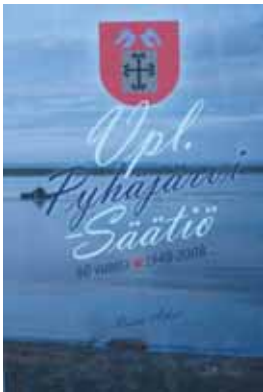
* **Isännänviiri** (suunnittelu Kaarle Viika) 350 tai 450 cm. Hinta 70 euroa + postikulut

* **Vpl. Pyhäjärvi pöytäständaari** (suunnittelu Kaarle Viika) jälleen saatavana hinta 40 euroa + postikulut.

* **Reino O. Kukko ja Kaarle Viika, Vpl. Pyhäjärvi v. 1989** ilmestynyt kuvateosta edelleen saatavissa. Runsaan kuvamateriaalin lisäksi kirjassa on laaja historiaosuus entisestä kotipitäjästämme sekä murre-sanasto selityksineen. Hinta 25 euroa + postikulut.

* **Kari Uusitalo ja Mauri Vanhanen Kaiku-urheiluseuran historiikki.** Hinta 10 euroa + postikulut.

* **Tilaukset säätiön asiamies** Pirjo Kiiala puh. 044-2815047 pirjo.kiiala@luukku.com

Tuleeko lehtesi oikealla osoitteella?

Soita osoitteenmuutos puh. 040 730 2622

Vanhoja karjalaisia työtapoja DVD:llä

Alakylän ”Pyrintö” Nuorisoseuran perinnetoimikunta myy DVD-levyn hintaan 15 euroa/kpl. Jos levy toimitetaan postitse, peritään toimituskuluja 2,5 euroa. **Tilauksia vastaanottavat:**

Oiva Kaasalainen
Kannintie 7,
38210 SASTAMALA
Puh. 050-3550169.
oiva.kaasalainen
@kopteri.net

Orjo Pärssinen,
Sarkiantie 169
38300 SASTAMALA
puh. 03-5135294
tai 050-5994096

Uudistuvalla Kesäkodilla Jollaksessa

Otollinen säiden puolesta tämä loppukesä. Niinpä Vpl. Pyhäjärvi-seuran elokuun 20. päivä koolle kutsuttu saunailtakin toteutui osallistujamäärän puolesta yli odotusten. Helsingin Laajasalon Jollaksessa, maalauksellisen kauniissa kallioidessa merimaisemassa sijaitsevaan Karjalaisten kesäkotiin kertyi saunailtaa viettämään 24 henkeä hienossa elokuun säässä. Mikä erityisen ilahduttavaa, joukkoon ennätti myös harvemmin seuran tilaisuuksissa nähtyjä jäseniä ja joukossamme kokonaan uusia pyhäjärveläistäustaisia kasvoja.

Tutustuimme toisiimme lyhyiden esittelyiden avulla – ja kas vain!!! Tarinoidessa samankyllöisii löytyi ryp-päittäin ainakin niin Konnitsasta kuin Puikkoisistakin. Karjalanmatkojen kuvien katselun, seuran tällä kertaa tarjoaman maukkaan kahvituksen, saunomisen, uimisen ja seurustelun lisäksi tutustuimme Kesäkotiin ja sen tulevaisuuden suunnitelmiin. Suuria lähiajan muutoksia valotti räisäläläistäustainen, kesäkotia ylläpitävän Pääsky ry:n puheenjohtaja **Anja Lehtinen**. Pääsky -nimi tulee sanoista Pääkaupunkiseudun karjalaisyhdistys, johon kuuluu tätä nykyä 24 yhdistystä.

Tärkeintä lieenee, että hygieniakysymyksissä päästään monta askelta eteenpäin, kun huvilan vuokranantajan Helsingin kaupungin aikaansaama, nyt jo menossa oleva remontti valmistuu ensi kesään mennessä.

Rantasaunaan tulevat suihkut ja bajamajat poistuvat, kun rakennukseen tulee vesivessat. Kahvilan keittiöön saadaan kuumaa vettä ja jatkossa juomavetäkin voi ottaa hanasta. Vesijohtotyöt oli ulkona tehty jo keväällä ja niiden jälkeiset, lähiympäristön mylertäneet multakasat tasoiteltu kauniiksi nurmikoksi. Paljon talkootyötä jää vielä ensi kesäksi Kesäkodin

Seuran varapuheenjohtaja Paavo J. Paavola ja rouva Aino Paavola tutkimassa talon esitteitä ja seuran sihteeri Eeva-Liisa Miikkola kiirehtimässä kahvia tarjoamaan.

Anja Pärssinen, Tuovi ja Ilmari Pärssinen, Keijo Tikka ja Arja Hiiri Kesäkodin pitsihuvilan kuistilla odottelevat vuoroaan esittelykierroksella. Kuvat: Kaisa-Liisa Korhonen.

ty jo keväällä ja niiden jälkeiset, lähiympäristön mylertäneet multakasat tasoiteltu kauniiksi nurmikoksi. Paljon talkootyötä jää vielä ensi kesäksi Kesäkodin

vuokraajillekin mm. itse huvilan maalaustöissä. Kun Karjalaisten kesäjuhlien väkeä majoittuu ja poikkeaa ensi kesäkuussa Kesäkodilla, he tulevat näkemään sen

koko karjalaishistoriansa parhaassa kunnossa.

KAARINA
PÄRSSINEN

Sastamalan Seudun museo avoinna loppuvuoden vain sopimuksesta

Sastamalan seudun Museo on avoinna 1.10.2009 alkaen ainoastaan sopimuksen mukaan. Ainakin loppuvuoden kestävät poikkeavat palveluajat liittyvät näyttely- ja kokoelmatoiminnan sekä hallinnon uudelleen järjestelyyn sekä vuonna 2011 apteekkari Bäckmanin talossa avattavan Kirjan Keskukseen – Kirjan Museon valmistelutyöhön. Sastamalan seudun Museo ja Suomen Kirjainstituutti ovat yhdistäneet voimansa valtakunnallisen kirjakulttuurikeskuksen rakentamiseksi.

Parhaillaan Sastamalan seudun Museolla luetteloidaan esine- ja valokuvakokoelmia ja vanhoja luetteloita siirretään sähköiseen muotoon. Joitakin makupaloja valokuvakokoelmista on jo nyt nähtävillä museon kotisivuilla www.sastamalanseutu.fi /Palvelut/Museo. Uudistustöiden ajan myös museon näyttely- ja tapahtumatoiminta viettävät hiljaiseloa.

Muutosten myötä nykyisen Sastamalan seudun Museon rakennuksessa keskitytään paikallishistorian esittelyyn ns. kokoelmamuseon tavoin. Tilat

uudistuvat palvelemaan myös kotiseutuarkiston ja tutkijoiden tarpeita. Työnimellä Kirjan Keskus – Kirjan Museo valmisteltava matkailullisestikin merkittävä uusi yksikkö esittelee suomalaisen kirjan kulttuurihistoriaa kaiken ikäisille suunnattavan näyttely- ja tapahtumatoiminnan avulla. Aiheesta antaa tarvittaessa lisätietoja kulttuurijohtaja **Arja Valtonen**, p. (03) 5213 4490

Sopimuksesta avoinna oloa, ryhmävarauksia, arkistokyselyjä ym. museon käytännön asioita hoitaa museoamanuenssi **Maria Pietilä**. Eli jos haluaa esimerkiksi tutustua museon Pyhäjärvi-osastoon, kannattaa asiasta sopia ennakolta Pietilän kanssa:

MARIA PIETILÄ
museoamanuenssi
Sastamalan seudun Museo
Jaatsinkatu 2
38210 Sastamala
p. (03) 5213 4554

Matkakertomus Kannakselta kesällä 15.-19.7.2009

Elsa Kaasalaisen 80-vuotissynttärit vietettiin ”kotona” Kivipaarinassa

Lähdimme viettämään Elsan synttäreitä Vpl. Pyhäjärvelle. Oikeastaan ”jatkoimme juhlia”, jotka alkoivat edellisenä viikonloppuna Vehmaan Akkustajärven sukulaisen ja tuttavien kesken. Kiitos kaikille mukanaolosta.

Matkaseurueeseen kuului: äitini **Elsa Kaasalainen**, o.s. **Naskali**, isäni nuorin sisar Tukholmasta **Aino Bergenborg** o.s. Kaasalainen 71 v, sekä tyttärentäni **Marisanna** 21 v. Aino ja Marisanna eivät olleet ennen Karjalassa käyneet, Marisanna on käynyt Pietarissa, Ainolle tämä oli ensimmäinen Venäjänmatka.

Aino on syntynyt Karjalassa, kokenut pienenä kaksi evakkoreissua ja jättänyt Pyhäjärven viimeisen kerran ollessaan kuusivuotias. Elsa on kokenut Pyhäjärvimatkaa. Itse olen Pyhäjärvellä käynyt kerran 90-luvun alkupuolella, silloin omalla autolla äitini, isäni ja **Antti**-serkkuni kanssa sekä pari kertaa muuten Venäjällä.

Olin vuokrannut Turun Hertziltä maasturin ja lähdimme matkaan keskiviikkoamuna 15.7.09. Matkalla teimme muutamia taukopäähdyksiä, mm. Kymijoen Langinkoski Tsaarin kalastusmaja, Kotkan Sapokan ranta ja Maretarium, Lappeenrannan satama, Linnolitus ja Lottapatsas ja sitten yöksi Imatran Valtionhotelliin.

Imatralla nykyään asuvat inkeriläiset **Alina** ja **Juho Virkkunen** tulivat kanssamme katsomaan Imatrankosken ”koskenlaskua” ja sitten kävimme Buttenhofissa (taitaa olla Viipurista lähtöisin) syömässä. Samalla suunnittelimme seuraavien päivien ohjelmaa. Perusajatus oli edetä tilanteen mukaan ilman tarkkaa ohjelmaa tai reittiä. Päätimme mennä suoraan Käkisalmele, jossa Virkkusilla on edelleen ”kakkosasunto”. Siis Käkisalmi ja sitten Pyhäjärvi ja kotimatalla Viipuri. Kävisimme vielä jälkiruualla Virkkusten Vuoksenniskan asunnolla sekä puutarhapalstalla, joka oli mahtava. Kaikkea pitää näköjään kasvattaa venäläiseen vai onko se inkeriläiseen tapaan.

Elsan syntymäpäiväamu 16.7. valkeni aurinkoisena. Jo ennen aamupalaa Elsa oli saanut jo huoneeseen sisareni Tuulan tilaaman shampun ja kakkupalat ja kukat.

Virkkuset tulivat hotellille ja yhdessä ajoimme ra-

jalle. Passintarkastus ja viisumin leimaus sujui ok, mutta sitten viimeinen tsekkaus – auton paperit – lopetti matkantekomme siihen. Suomessa vuokra-autoissa on yleensä rekisterioikeus, jota venäläiset eivät nyt hyväksyneet.

Seurasi monenlaisia selvittelyjä, ennen kuin saimme autovuokraamolta uuden kulkupelin ja matka pääsi jatkumaan.

Virkkuset menivät juuri meidän edeltä yli, ja puhelimme sovimme jo silloin, että he menevät omia aikojaan Käkisalmeen ja me tulemme perästä, jos pääsemme. Olimme nyt 3-4 tuntia perässä, mutta kuitenkin Venäjällä.

Liikenne oli vilkasta Viipurintien risteykseen saakka, sitten rauhoittui, tie oli osittain hiekkatietä, mutta ajettavaa. Jossain vaiheessa - muistaakseni ennen Antreaa/Gamenogorskia - oli ”valvontapiste”, mutta vain rajan suuntaan, koska Venäjällä on taas tiukennettu rajavyöhykkeelle pääsyä. Pitää olla lupa. Puhutaan 30 kilometrin vyöhykkeestä, mutta se ei kyllä pidä paikkaansa, mutta joka tapauksessa sellainen vyöhyke on.

Myöhemmin tapasimme majapaikassamme hiitolalaisia, joilla suuria vaikeuksia päästä esimerkiksi Kilpolan saarelle, mutta mm. Hiitolan keskustaan kyllä pääsee, joten tuo vyöhyke kulkee ”jossain”.

Matkalla oli tarkoitus tutustua rauhassa kyliin, mutta kun nyt oltiin myöhässä näimme vain esimerkiksi Sairalan ja Räisälän vanhat suomalaistalot hienona harmaana talomerenä. Kävimme myös Räisälän punakirkolla, joka on nyt ilmeisesti elokuvateatteri, sekä katsastimme kirkkomäen muistomerkkin. Käkisalmen jätimme väliin ja menimme suoraan **Lena** ja **Antti Musakan** Pyhäjärven Lomarantaan. Matkalla Aino näki Käkisalmen tieltä ensi kerran kotitalonsa Valkeamäellä sitten soti-

Lomarantaan saavuiimme juuri sopivasti päivälliselle, sitten pikku lepo, sauna ja uinti. Vielä sovimme Virkkusten kanssa, että he tulevat seuraavan iltapäivänä kanssamme Ainoon ja äitini kotitalovierailuille tulkeiksi. Se on heille hyvin tuttua hommaa ja myös väki on tuttua. Ja sitten yöpuulle.

Perjantai aamuna uinnit, aamiaisen ja baanalle. En-

sin pysähdyimme kirkkomäellä ja kävimme kaikilla neljällä suomalaismuistomerkillä. Kun sattui olemaan kirves mukana, teimme hieman vesakontorjuntaa, ja saimme valkoiset aidat, aitakivetykset ja kivipaadet paremmin näkyviin.

Sitten Kalmiston kautta Taubilaan, Ainoon lapsuuden uimarannalle, joka on paikallisten suosiossa. Taubilan mäeltä avautuu hieno näkymä järvelle, kunhan raivaa jättiputket ja puskat.

Kartano pitää vain kiviluonnon, sillä ”mitään” ei ilmeisesti ole jäljellä. Piipahdimme myös Taubilan uudella ortodoksikirkolla, josta Aino hankki ikonin. Kävimme myös vanhemmassa lastentarhassa, johon Elsalla oli tuliaisista, mutta tarha oli remontissa (uusi tarha uudella koululla).

Sitten piipahdus Kallenkartanon mäkeen ja takaisin Musakalle, jossa Virkkusten kanssa tärskyt. Kuljimme ”ylätietä”, jossa Elsalla on ollut pari ”avustuskohdetta”. Mm. Taubilasta tullessa oikealla puolella asustanut vanha pariskunta, jossa viime tapauksella vanha isäntä oli heikkouttaan polvillaan halikonut puita. Nyt nuorempi väki näytteli käsillään tällaista sekä isännän että emännän kohdalla. Eikä näkynyt tien vasemmalla puolella vanhaa eukkoa.

Silmiinpistävää Taubilassa ja ympäristössä ovat valtavat jättiputkikasvustot. Pituutta varmaan 4-5 metriä. Jurassic-park tunnelma. Tuo lajike on tuotu lehmien rehukasviksi neuvostoaikana Taubilasta sovhoosiin, joka jo lopetettu. Putkea on valtavasti levinnyt varsinkin viime vuosien aikana. Karja pystyy sitä syömään, vaikka ihmisille se voi aiheuttaa pahaakin palovamman tyyppistä ihotumaa.

Virkkuset olivat sopineet tärskyt Elsan kotitalolle hieman myöhemmäksi, joten päätimme tehdä yllätysvierailun Ainoon kotiin Valkeamäelle, Kallenkartanoon, aivan Taubilanku- peeseen. Ei muuta kuin autolla pihaan.

Ennen taloon kuljettiin suoraan Taubilasta tai Kallenkartanon koivukujalta pellon poikki. Tuo peltotie on poistettu joskus 90-luvulla ja suora yhteys Taubilaan on olemassa, mutta ajavat nyt yhtä huonoa väylää, joka alkaa lähempää koivukujaa. Taloa on soti-

Tervehdyskäynnillä hautausmaalla.

Varsinkin toisesta - koivukujan puoleinen pää - muodostui hyvät ystävät isälleni ja äidilleni. Ovat vierailleet toisissaan rajan molemmin puolin. Vanha ”**Petja**”-isäntä kuoli muutama vuosi sitten. Sitä osaa talosta asuttaa uusi isäntä, eläkkeellä oleva **Gennadi Cedelnikov** perheineen Pietarista. Hän on kotoisin Komista, muuttanut lapsena Latviaan ja sieltä Pietariin opiskelemaan, jossa tapasi vaimonsa ja jäi Pietariin. Vanhan ”**Petja**”-isännän pojan ex. vaimo lapsineen ja äiteineen asuttaa takimmaista pihamökkiä. Rautatien puoleisen päädyn perhekunnan vanhimmat ovat muutama vuosi sitten kuolleet. Jälkeläisistä eräs sisar miehineen aloitti jo monta vuotta sitten remontin, mutta sitten muiden sisarusten kesken asiasta tuli asiasta riitaa ja projekti meni jäihin ja niin oli nykyin. Niinpä tuo sisar ja hänen hammasteknikkomiehensä Pietarista olivat nyt rakentaneet keskelle pihaa uuden kesämökin.

Siis todella sekalainen seurakunta, mutta hyvin näyttivät tulevan keskenään toimeen kaikki kolme perhekuntaa. Kukaan ei puhu ”länsimaisia” kieliä, valitettavasti. Alina ja Juho tulkkasivat. Saunaan tuli kutsu illaksi, mutta siitä yritimme kohteliaasti kieltäytyä aikatauluun vedoten.

Isäni ja sisarusten rakas leikkimökki oli valitettavasti kadonnut, joten Aino ei sitä ehtinyt näkemään. 30-luvulla istutettujen omenapuiden hoitoon pyysivät ohjeita ja yritin parhaani mukaan neuvoa. Osoitteita ja kännykkänumeroita vaihdettiin. **Gennadi**-isäntä kiitti Ainoa maasta ja rakennuksista ja lupasi hoitaa kaikkea hyvin! Hän ke-

räsi Ainolle kimpun mansikoita varsineen pientareelta. Aino liikkui kovin.

Sitten siirryimme Kivipaarinan **Naskalin** taloon. Elsan vanhaa kotitaloa on asuttanut sama suku sodan jälkeen. He ovat asuttaneet taloa ympärivuotisesti ja työskennelleet alueella. Rakennus ja pihapiiri ovat pysyneet vuosikymmeniä samassa kuosissa, vasta aivan viime vuosina talon molempia sivustoja on laajennettu ”suvun” kasvua. Laajennusosat kyllä huomaavat päältäpäin, mutta ne on selvästi yritetty sovittaa vanhaan. Pöytä oli koreana, kuten ennenkin. Ruoka oli todella hyvää, lähes kaikki omasta taloudesta ja kalat Pyhäjärvestä. Kaikki nauttivat hienon aterian.

Juttua riitti ja Virkkuset tulkkasivat. Ruokailun aikana mainitsin, että Elsa varmaan haluaisi tulla haudatuksi Pyhäjärven hiekkamaan, isännät eivät siihen mitään vastanneet, katselivat silmät ymmärkättä. No, kyllä se juttu siitä uudelleen virisi.

Kesälomalla oli myös Elsan kummityttö, joka on emännän tyttären tytär. Hänen kastettiin Pyhäjärven kahdeksanvuotiaana ja Elsa ”sattui” olemaan paikalla ja hänet kutsuttiin kummiksi. Kertoi olleensa ainoana suomalaisena paikalla – ilman tulkkia – ja pappi oli hänellekin pitänyt pitkät ”puhuttelut”, josta hän ei mitään ymmärtänyt. Kummityttö opiskelee myös englantia Pietarin koulussa, mutta vielä ei paljoa suostunut ainakaan vanhemmalle välle juttelemaan, mutta eipä kestä aikaakaan, kun nuorten kanssakäyminen huomattavasti helpottuu. Kertoi, että Pietarissa netti toimii.

Tien toiselle puolelle, kulmittain Suhapaarinan suuntaan, Pyhäjärven rantaan rakennetaan juuri laadukkaita loma-asuntoja. Hinta 12 miljoonaa ruplaa, mutta eivät suostuneet myymään suomalaisille, koska kauppaan olisi kuulunut hiukkasen maapohjaakin. Toisin vain yksi talo oli myymättä, mutta siinäkin oli varaus. Isäntäperhe sanoi, että mitä sitä noita ostamaan, kun heillekin voi tulla asustamaan. Naskalin talon isäntä on nykyään töissä alueen porttivartijana kahden muun kanssa, 24 tunnin porttivartiointi. Siis porttirakennus oli valmis, mutta puomina toimi kahden tyhjän maalipurkin väliin viritetty notkuva rakennustarvikeriuku, toimivan näköinen. Kertoi, ettei kännykkää tehokkaampaa aseistusta ole käytössä.

Sitten oli taas kerran haikkeiden jäähyväisten aika. Matkaevääksi saimme kasvisillisen juuri poimittuja mustikoita.

Virkkuset lähtivät Käkisalmelle, mihin lupasimme mennä seuraavana päivänä. Kirkolle ajoimme ”alatieta”. Tie oli ok, muutama sata metriä kuoppaista lopussa, vasemmalla puolella pusikossa hämötti jokin suuri rakennus jättiputkien seassa. Elsa tiesi, että se on suomalaisten aikainen ”Ylä-Pappila”.

Varsinainen pääpappila – Ala-Pappilaksi kutsuttu – on sijainnut samoilla kohdilla alhaalla Pyhäjärven rannassa, nykyisen (ehkä silloisenkin) uimarannan vasemmalla puolella. Ala-Pappila on nyt jo ”hävinnyt”, eikä kivijalkojakaan oikein uskaltanut lähteä etsimään mahtavaa jättiputkimetsikköön ilman suoja-vaatetusta. Joitain rakennuksia teidenristeyksen ja

alakahvilan välissä pilkottaa.

Uimarannalle johtaa ylä- ja ala-tien risteyksestä henkilöautolla ajettava tie. Vanha-Pappilaan johtanut tie on kulkenut 1938 1:100000 kartan mukaan hiukkasen enempi metsikössä. Rantapusikossa on Pappilan puolella kahvila, joka saattaa olla kesäisin auki. Uimareita, loikoilijoita ja telttakatoksia oli rannalla. Ylä-Pappilan kuvasimme tässä vaiheessa vain tieltä.

Lomarannan ruokailu olisi tunnin kuluttua. Päätin lähteä lenkille, jotta venäläismurkinat sulaisivat. Karttaa en ottanut mukaan, kun suunnistajana kartta oli jo pääpiirteissään muistissa. Ensin juoksin Ivaskensaareen. Matkalla pelkkää pusikkoa, päässä venäläisten loma-asunto, mutta kommunikointi jäi viittomiseen. Aikaakin oli kulunut niin, että en enää kunnolla ehtisi ruokailuun. Niinpä soitin majapaikalle, että jatkan lenkkeilyä. Siitä kirkolle, alatieltä kylälle, josta Taubilaan, josta ”vanhaa tietä” Kalmistoon, josta päätin etsiä vanhan Käkisalmentien rautatiesillan, joka olikin yllättävän lähellä nykytieltä. Jos osaa oikein katsoa, penkalla näkyy molemmin puolin vanhan sillan tukirakenteita. Siitä edelleen Valkeamäelle Käkisalmi-Viipuri vanhantien pohjaa, joka on ollut asfaltoitu ilmeisesti venäläisten toimesta. Tie tuli Taubilan risteykseen samaan paikkaan, josta lähtee ”vanha” tie isäni kotiin, jonka kautta kiersin (saunakutsu mielessäni en mennyt pihaan) ja sitten takaisin Musakalle.

Paluumatkalla en malttanut olla menemättä tutkimaan ”Yläpappilaa”. Paikka on ”hieno”. Kaikki rappiolla, kukaan ei asu, perustus, seinät ja katto koddillaan, monet piharakennukset tallella. Se on ollut jonkinnäköinen ”pioneerileiri”, mutta nyt täysin hylätty.

Tuli mieleen, että tästäpä pyhäjärveläiset saisivat hie-non tukikohdan? Mitä, jos säätiö vuokraisi sen? Ja rakennuttaisi Pyhäjärvikeskukseen, jota voisi vuokrata myös venäläisten käyttöön.

Tulipa hyvä 2,5 tunnin lenkki. Musakan Antti tuli koiran kanssa vastaan ja juoksijana oli kiinnostunut laskemaan kilsat yhteen, sanoi 25 kilometriä kertyneen. Sitten saunaan ja uimaan ja saunaolut hiitolalaisten kanssa. Ja olihan siellä kirkkomäen Kaasalaisia-kin samassa porukassa.

Lauantaiaamu valkeni edelleen aurinkoisena. Hyvä aamiainen ja Käkisalmeen Virkkusten ”kakkosasunnolle”. Heti alkumatkasta poikkesimme kuitenkin koko seurue Ylä-Pappilaan. Katsastimme koko paikan ja Marisanna videoi. Pihalta omimme muutamia vanhoja peren-

noja mukaan. Saas nähdä kasvaako Hämypiirtillä? Vai tuleeko pelkkiä jättiputkia? Kiehtova kummitustalo!

Alinan ja Juhon luona nautimme tsajut, blinit, skumpat ja muuta murkinaa. Juho oli jo aamulla käynyt tekemässä tammi-vihtoja ”Teidän metsästä”, kuten hän asian ilmaisi.

Juho ja Alina ovat molemmat Siperian kokeneet. Ovat kotoisin Pietarin lähistöltä, tosin eri puolilta. Alinan perhe siirrettiin kuudeksi vuodeksi kauaksi Siperiaan. Juhon perhe asui jopa 4 vuotta Suomessa, josta heidän palautettiin kotiin pääsyn varjolla Neuvostoliittoon. Mutta koti jäi näkemättä, koska rajalla junan ikkunat suljettiin ja matka jatkui muualle. Nyt on kaikki kunnossa, ja he asuvat hyväkuntoisina Suomessa, saavat edelleen Venäjältä pikku eläkkeen. Myös poika **Boris** ja kaksi lastenlasta asuu, työskentelee ja opiskelee Imatralla.

Alina lähti oppaaksi kaupunkiin. Katsaimme suomalaisasutusta ja suljettua laajaa sulfiittiseluloosatehdasta ja olihan siellä edelleen Ikean tehdaskin. Vanha valkoinen suomalaiskoulu uuden uimahallin vieressä on arkkitehtuuriltaan hieno. Lutherilainen harmaakivikirkko seisoo tukevana, mutta ”Rappiolla ei oo hyvä olla”.

Torit piti tietty katsastaa. Ainolle tarttui muistaakseni jokin liina. Sitten linnaan, jossa hieno näyttely. Sota ja muu historia on kuvattu tasapuolisesti sekä suomalais- että venäläisnäkökannalta, hienoa. Alinan veimme kiittäen kotiin ja lähdimme Laatokalle uimaan. Matkalla vilkaisimme vielä vanhan, jo puretun sairaalan paikkaa, jossa Aino on käynyt syntymässä.

”Männyle” johtavaa tietä alas rantapenkalle Vuohensalossa. Kankaalla autoja oli kuin kanttarelleja ja rannalla lomalaisia kuin mustikoita metsässä. Onneksi hiekkarantaa riittää kymmeniä kilometrejä, joten tilanahtautta ei ollut.

Männyn alla loikoili tietenkin ryhmä ”Kaasalaisia ja Pärssisiä”, eivät aivan lähisukua. Olivat majoittuneena jossain Käkisalmella, vanhan tehtaan lähistöllä. Laatokan vesi on todella kirkasta, mutta aika raikasta. Matka jatkui suorinta tietä Kuoppalammen alue kiertäen Lahnavalkaman kautta Musakalle.

Päätimme vielä kiertää Pyhäjärven. Kylällä pysähdyimme kaupoissa, kaikkea oli tarjolla, Aino osti metfuurstia. Järven kiersimme vastapäivää, Tolsterniemen paikkeilla oli äitinä sukua varsinaisena keskittymänä. Koko entinen peltoaukea täynnä Naskaleilta tai oli ollut.

Muitakin sukulaispaikkoja osui matkan varrelle. Tie paikoin kuoppainen, mutta

henkilöautolla hyvin pääsee. Sortanlahti piti tietty katsastaa, kun oli lähes matkan varrella. Sinne oli ankuroitu kantikas alus, jossa ravintola ja ”kasinotoimintaa”. Musakalla päivällinen oli taattua laatua, nyt kalaa. Saunaan, uimaan ja levolle.

Sunnuntai koittaa. Aamiainen, kampeet kasaan, ryhmäkuvat, hyvästelyt. Päätimme ajaa Summan kautta. Matkalla piipahdimme ennen Kiviniemeä hienossa ortodoksikirkossa, jossa juuri alkoi sunnuntai-palvelus. Väkeä oli paljon. Hieno puutarha.

Lyhyt pysähdys Kiviniemessä. Nopeinta tietä Muolaanjärven itäpuolta, Pietarin moottoritien yli, Summan eteläpuoliselle suurelle armeijan harjoitusalueelle. Siitä Summan ja Viipurin suuntaan, muutamia muistomerkkejä ja bunkkereita katsastaen ja vierailu Suomen valtion ”huostassa” olevalle 204 tunte-mattoman suomalaissotilaan haudalle. Päätimme jättää syvemmällä Pietarintien suunnassa sijainneet alueet käymättä.

Siis Viipuriin Talikkalan kautta. Hieno kaupunki. Tunnelma aivan erilainen kuin 15 vuotta sitten, jolloin oli ankeaa, päylyä, likaisia Ladoja. Nyt ainakin keskusta ok. Tori ja halli. Aino osti kauniin huivin Maddelle, maatuskan ja paljon makeisia, Marisanna rottinkisen mattotampparin, Elsa suklaata, Hannu käsin veistettyjä ovenkahvoja. Vesiportinkatu. Aika vähissä. Pikainen lounas Pyöreässä Tornissa, joka ainoa jäljellä oleva kap-pale vanhaa kaupungin-muuria. Hienot seinämaalaukset ja kattokoristelut, laminaattilattia ”tökkii”.

Linnan ympäri. Monrepos piti vielä katsastaa. Kartano edelleen rappiolla, mutta jotain siellä kunnostetaan. Muistomerkit ja silta kunnossa. Pitää jatkaa matkaa.

Tienristeyksen suomalaissankari-muistomerkkin - valtava graniittijärkäle - kautta kanavalle. Eteen tulee uusi komea kehätie Pietariin, joka puuttui 2001 kartalta. Sitä pätkä Pietarin suuntaan, teki mieli jatkaa suoraan, käänös Lappeenrantaan, passintarkastus ja ollaan jo melkein Suomessa eli vuokralla olevalla kanava-alueella, mutta tie ja ympäristö kotoinen. Tuo vain 15 minuuttia Monrepos-puistosta!

Kanava-alueella Rättijärvellä vielä tankkaus. Suurin taxfree on vasta passintarkastuksen jälkeen ja niistäkin se jälkimmäinen, mutta eipä hinnat juurikaan Suomea halvempia taida olla. Rajan yli Nuijamaalta Suomeen. Autonvaihtoon Lappeenrantaan ja kotiin edimme vielä sunnuntain puolella.

HANNU
KAASALAINEN

Hieno matka – lähdenkö uudelleen?

Hieno matka. Lähdenkö uudelleen? Ehkä, jos ”aikaa”. Tiet ovat pitkin matkaa kuoppaiset, mutta kun löytää oikean ajorytmin ja tyylin, voi pitää normaalia matkavauhtia. Tiet ovat melko suoria ja leveitä, joten näkyvyys siten hyvä, vaikka pusikkoa laidoilla. Kuoppia pitää lukea koko ajan ja väistellä ”paremmalta” puolelta. Kolmen päivän ajelu ei vielä kyllästyttänyt. Liikenne on noilla teillä rauhallista, lukuun ottamatta Käkisalmi - Pietari tietä. Miliisejä en muistaakseni nähnyt koko reissulla. Normaalilla henkilöautolla selviää mainiosti, mutta suuremmista pyöristä on hyötyä, nykyiset katumaasturit ovat ok, linja-autoilla ajo on varmaan aika hidasta tai pompottavaa..

Suurin osa venäläisistä ”lomalaisista” ajaa tavallisilla henkilöautoilla mökeilleen, joten se onnistuu suomalaisiltakin, kun vähän harjoittelee. Sillä maasturilla olisimme varmaan käyneet Taipaleessa, Kuoppalammilla, Kiimajärvellä ja muissakin paikoissa, mutta ohjelmaa oli näinkin koko ajan riittämiin. Sitten toisen kerran?

Majapaikkana Pyhäjärven Lomaranta on mitä oivallisinta. Siellä voisi viettää muutakin lomaa, vaikka ei ”Pyhäjärvi-kytköstä” taustalla olisikaan. Netti, s-posti, fax ja kopiointimahdollisuus puuttuvat ja niitä moni lomailijakin varmaan kaipaa. Ilmeisesti venäläinen tekniikka ei ole kunnossa. Antin mukaan tontin taakse mäkene vedetty ura ei ollutkaan valokaapelioja, kuten epäilimme, vaan venäläinen hassutus palo-oja. Laiturin voisi oikaista, sillä Pyhäjärvi houkuttaa monia matkalaisia. Muuten paikat ovat siistissä kunnossa, tontti hieno, rauhallinen ja palvelu pelaa. Majapaikan hinta aamiaisella, päivällisellä ja vapaalla saunomisella on 45 euron luokkaa, suomalaisittain kohtuullista. Välipalaa ja virvokkeita voi ostaa lähes ympäri vuorokauden. Selvästi elintaso on Kannaksellakin nousussa ja siinä mukana varmaan myös hintatasokin.

Kesäaikaan Kannaksella on lomatunnelma kuten Suomessakin. Paljon uima-reissaa- jia, lomalaisia Pietarista ja muista kaupungeista ja heillä on rento tunnelma. Turvallisuuden suhteen kaikki tuntui sujuvan kuten muuallakin maailmalla. ”Kaikilla” on kännykät. Vodkaa kyllä auliisti tarjoillaan, mutta enpä nähnyt yhtäkään venäläistä humalassa enkä nähnyt kenenkään pulloa kallistelevan. Legenda muiden legendojen joukossa? Ruokailuihin kyllä kuuluu vodkatarjoilu ja tsajun kanssa voidaan tarjota skumppaa, mutta sehän on ihan ok eikä ole pakko ottaa. Liikenteessä Venäjällä on nollatoleranssi, tiedä heidän toleransseistaan, mutta ulkomaalaisen kannattaa olla varovainen, ettei joudu liian helpolla syntipukiksi onnettomuudessa, kuten missä maassa tahansa.

Meillä oli paljon karttoja mukana. Parhaimmaksi matkailukäyttöön osoittautui venäläinen 1:200 000 Kannaksen kartta vuodelta 2001, jossa myös kaikki vanhat suomenaikaiset nimet! Se oli todella hyvä, tarkka ja helpolukuinen. Ainoa puute oli tuo uusi Viipurin ohitustie, mutta sekin varmaan löytyy uudemmasta versiosta. Lisäksi suomalaisten 1938 Pyhäjärvikartalla 1:100 000 löytää pitäjän alueelta kaikki vanhat yksityiskohdat, mutta hankalampi lukea. Ja tietty suomais-ten omat kyläkartat asukkeineen talo talolta ennen sotia. **Markus Lehtipuun** Kannas-opas kannattaa pitää aina käsillä!

Paperit kuntoon, että pääset maahan. Matkavakuutus viisumianomusvaiheessa + viisumi tulee passiin + auton alkuperäinen rekisteriote + auton GreenGard vakuutuspaperi (Venäjä on GreenGard-maa 2009 alusta). Aino on Ruotsin kansalainen, mutta hänen viisumi hankittiin Suomesta. Rajalla jokaisen henkilön pitää täyttää tietyn kaavan mukaan tulopaperi, koko A6, kahtena kappaleena. Toisen saat leimattuna mukaan, siihen pitää ottaa leima majapaikasta ja se pitää palauttaa poistuttaessa. Lisäksi poistuttaessa tarvitaan kolmas samanlainen paperi, joten niitä kannattaa täyttää jo mennessä kolme. Kuljettaja tarvitsee lisäksi A5 kokoisen paperin, jota vastaan saa leimatun A5-kokoisen paperin, joka pitää palauttaa poistuttaessa. Papereita näin rajalla vain venäjän kielellä, mutta niitä on myös englanniksi, kannattaa tehdä etukäteen valmiiksi, jos saa papereita käsiinsä. Tai täyttää rauhassa rajalla ennen jonoa menoa, siellä on malleja. Siihen tulee ”hyvin” vähän tietoa, mutta kruksit pitää olla juuri oikeissa kohdissa. Väärään kruksiin matka ei kaadu, mutta joudut täyttämään kaikki uudestaan. Näitä papereita eilen, huomenna kuka tietää?

Sitten vaan lomailemaan.

HANNU KAASALAINEN, Turku

Havaijilaisen mietteitä suomalaisuudesta ja karjalaisuudesta

Artikkelin on kirjoittanut **Ezekiel Alonzo**, joka on syntynyt ja kasvanut Havaijilla. Hänellä on suomalainen äiti ja filippiiniläinen isä. Ezekiel osallistui kesäkuussa Kauvatsan Karjalaisten järjestämälle Karjalan/Pyhäjärven matkalle, jossa oli mukana hänen Lahnavalkamassa syntynyt mummonsa **Lempi Kähönen-Wilson**. Artikkelin on suomentanut **Kirsi Åman**, josta kirjoittaja antaa suuret kiitokset.

Mikä kuvaa suomalaisuutta?

Minulle ”suomalainen kulttuuri” on aina ollut epä-määräinen ja vaikeasti määriteltävä asia, koska olen ollut niin kaukana sen juurilta.

Havaijilla syntyneenä ja kasvaneena kulttuurinen syntyperäni on pysynyt minulle etäisenä. Vuosien varrella olen oppinut tietämään siitä vain palan sieltä, palan täältä. Yksinkertaiset asiat, kuten sauna, piirakka, ruisleipä, kylmät talvet tai maan tuhannet järvet, auttoivat minua kuvittelemaan maata, joka poikkesi kaikesta minulle tutusta.

Mutta edes yhteen kootuna nämä palaset eivät pystyneet luomaan minulle kuvaa suomalaisesta kulttuurista. Ikään kuin olisin tiennyt vain valmistusaineet aterialta, jota en ollut koskaan tehnyt tai maistanut.

Olin aikaisemmin käynyt Suomessa nuorena, liian nuorena ymmärtääkseni varsinaisesti historiaa tai kulttuuria. Silloin päällimmäinen huoleni oli yrittää pysyä valveilla oudossa paikassa, missä aurinko ei näyttänyt koskaan laskevan, kun matkustimme kaupungista toiseen, maakunnasta toiseen tavataksemme kaikki sukulaisemme perheeseen. Tuolloin asia, joka jäi eniten mieleeni, oli ruoka, joka oli niin erilaista kuin se, johon olin tottunut. Ruoka oli monipuolista ja raikasta; tuoreita tomaatteja, graavia lohta, juuri valmistettuja piiraita ja muita maukkaita herkkuja; täysin erilaista, kuin isäni perheen keittiössä, missä syötiin rasvaista lihaa ja kalaa riisin ja porsaankyljen kera. Opin nopeasti, että suomalaiset eivät halua vieraidensa lähtevän nälkäisinä.

Kokemus, joka matkalta silloin jäi mieleeni, oli hyvä, mutta aivan liian lyhyt. Nyt, huomattavasti vanhempänä, kaipasin kokonaisvaltaisempaa ymmärrystä sii-

tä, mistä perheeni oli lähtöisin. Halusin todellisen mahdollisuuden oppia kulttuurista perimääni, josta olin ollut niin kaukana. Kun äitini sitten mainitsi, että isoäitini oli aikeissa lähteä uudelle matkalle Suomeen ja Karjalaan, tiesin, että tässä oli mahdollisuus, jota en voinut ohittaa.

Odottaessani innokkaana matkaa aloin luonnollisesti kerrata mielessäni asioita joita muistin edelliseltä matkaltani, jotta voisin mahdollisimman hyvin valmistella tulevaa. Opiskelin suomen kieltä, kulttuuriperinteitä ja tietenkin historiaa.

Kaiken keskiössä oli Karjala ja sitä ympäröivä historia. Uskon, että mikään ei määrittele perheeni historiaa tai ymmärrystäni Suomen kulttuurista paremmin kuin Karjalan historia.

Koko elämäni olin kuulut kertomuksia taisteluista ja ristiriidoista, sekä isoäitiani ja kaikkia suomalaisia kohdanneista kärsimyksistä sodan aikana, unohtamatta traagista maa-alueen menetystä; Karjalan, jota suomalaiset niin urheasti ja viimeiseen asti puolustivat.

Tiesin, että Karjalaan meneminen tulisi olemaan matkani kohokohta sekä mahdollisuus nähdä ja ymmärtää jotakin siitä, mikä oli niin monella tavalla muodostunut perheeni historian perustaksi.

Historia kertoi itsestään maisemissa

Isoäitini syntyi ja kasvoi Lahnavalkamassa Pyhäjärven rannalla, järven, josta nyt on tullut keskeinen osa perintöäni.

Minun oli kauan vaikea ymmärtää, mitä isoäitini oli kokenut pitkinä sodan vuosina. Pelko maan valloittamisesta on tunne, mitä en ole koskaan kokenut. Mut-

ta minunkin oli liian helppo nähdä arvet, jotka isoäitini oli saanut katsolessaan kotinsa ja perheensä häviämistä sodassa, kun katselin hänen reaktioitaan kertomuksiin, joita bussimatkalta kerrottiin.

Matkustaessamme yhdessä juuri isoäitini sai minun silmäni aukeamaan toisioille ja noiden pimeiden aikojen kärsimyksille. Hän sai minut muuttamaan ajatukseni kaikesta. Matkamme Karjalaan ei ollut vain matka, vaan siitä tuli kokemus ja suomalaisen kulttuurin ja perinnön aivan uudenvuoden oivaltaminen.

Ensi näkemältä oli vaikea uskoa Karjalan olleen sellaisen taistelun ja murhenäytelmän paikka. Olin syvästi hämmästynyt sen aaltoilevasta kauneudesta ja sinisistä tyynistä vesistä. Kuitenkin kaiken yllä viipyi tunne historiasta, joka alueelle kuului.

Ajaessamme pitkin maa-seutua aloin huomaamaan pieniä järkyttäviä historian merkkejä, epäluonnollisia muodostelmia ja päivänselviä juoksuhautojen muotoja, jotka olivat hyvin huomaamattomia valtavien mäntien ja vihreiden aaltoilevien niittyjen keskellä ja tyynen sinisen taivaan alla.

Hitaasti, kun matka jatkui, historia paljasti itsensä, kun jokainen kohtaamamme maamerkki kantoi menneen sodan arpia. Jokaisen paikan myötä ymmärsin syvemmin mistä niin monet olivat kauan sitten taistelleet ja minussa heräsi uudenvuoden kunni- oitus sukuni perintöä kohtaan.

Ratkaiseva hetki oli kun kävimme sankarihaudoilla, missä isoäitini näytti minulle veljensä nimen. Veli

Ezekiel ja Lempi katsomassa sankarivainajien muistomerkkiä Pyhäjärven sankarihautausmaalla. Kuva: Hannu Pruuki.

oli kaatunut sodassa puolustaessaan tätä kaunista maata ja kaikkea mitä siihen kuului. **Antti Kähönen**, kaatui 29.4.1943.

Katsoessani hänen ja kaikkien muiden kaatuneiden sotilaiden nimiä ympärillä, minut valtasi ennen kokemattoman syvä kunnioituksen tunne. Kun kävelimme hautausmaan läpi ja näimme itsenäisyyden ja Karjalan menneisyyden muistomerkkejä, koin syvää ahdistusta siitä epäoikeudenmukaisuudesta, että niin moni, uhrattuaan niin paljon, menetti kaiken.

Mummon koti uuden isännän hoivissa

Ahdistukseni ei ollut poistunut vielä silloinkaan kun saavuimme Lahnavalkamaan, isoäitini kotikylään.

Katsoessani isoäitini vanhan kotikunnan koteja ahdistus vihlaasi yhä kipeämmin. Nämä hatarat, laiminlyödyt ja hajotetut talot olivat jäljelle jääneitä todisteita isoäitini lapsuudesta; nyt ne olivat vain muistona suomalaisesta ammattitaidosta kuudenkymmenen vuoden laiminlyönnin jälkeen.

Miehet olivat taistelleet ja kuolleet puolustaessaan näitä koteja. Kävellessämme yhdessä pitkin kylän

läpi kulkevaa tietä, isoäitini suri kun ohitimme raunion toisensa perään. Minun oli vaikea kestää sitä, se oli epäreilua ja minua kauhistutti se murhenäytelmä, joka oli kohdannut hänen lapsuuden kotiaan.

Mutta kun tulimme tien päähän, ja vastaan tuli isoäidin talo korkealla kukkullalla, josta oli näkymä Pyhäjärvelle, huomasin pienen hymyn hänen huulillaan. Sillä aikaa kun monien muiden lapsuudenkodit olivat joutuneet välinpitämättömyyden ja hävityksen kohteeksi, isoäitini talo seiso ylväänä, keltaisena ja punaisena kauniisti leikatun nurmikon keskellä.

Kaikeksi onneksi ihmiset, jotka olivat taloon muuttaneet, pitivät siitä hyvää huolta. Hyviä ihmisiä, jotka tekivät kovasti töitä pitääkseen paikan kunnossa. Ehkä tämä oli kaikki, mitä isoäitini saattoi odottaa menetyksensä jälkeen; hänen talonsa oli säilynyt toisin kuin toisten ja muistot, jotka paikkaa ympäröivät eivät olleet kadonneet.

Olin kovasti helpottunut, kun isoäitini keskusteli taloa hoitavan miehen kanssa ja kertoi hänelle kuinka

hän piti puutarhasta ja miten kauniilta talo näytti.

Hetki Pyhäjärven rauhassa

Sinä iltana menin soutelemaan Pyhäjärvelle. Sen olin halunnut tehdä siitä hetkestä lähtien kun olin nähnyt sen tyynen ja rauhoittavat vedet.

Kun soudin ilman päämäärää, mietin mitä Pyhäjärvi oli alkanut merkitä minulle. Kerran joku sanoi: ”still waters run deep” ja Pyhäjärvi on niin hiljainen. Tämä järvi oli todistanut niin paljon perheeni historiasta, isoäitini lapsuudesta isoenoni kuolemaan. Se yhdisti minut menneisyyden kanssa.

Kun istuin veneessä tyynen veden ympäröidessä minut, mietin oliko joku esi-isistäni tai jopa isoäitini joskus kokenut saman, tai tulisiko joku heidän jälkeläisistään joskus kokemaan.

Vesi oli liikumatonta, mutta se oli myös voimakas. Tällaista voimaa ei löydy vuorovesistä ja meren aalloista, joita olen oppinut kunnioittamaan ja pelkäämään. Tämä voima rauhoittaa ihmisen sielun ja tuo turvallisen olon. Tä-

Tie mummon kotitalolle. Mummon vanhaan kotiin oli tehty kaunis puutarha.

män kaltainen voima saa ihmisen arvostuksen ja ihailun missä vain se näyttyy. Voima, joka kertoo, mitä on olla suomalainen.

Se on vahvuutta, joka ei ilmene numeroina ja fyysisenä voimana vaan vahvana tahtona. Ei voimaa tekoina vaan tahtona viedä asia päätökseen.

Se on tahtoa taistella kun tiedät, että taistelet ylivoimaa vastaan vähissä varusteissa tahtoa jatkaa läpi toivottoman kivun ja kärsimyksen ilman lupausta helpotuksesta.

Se on tahtoa auttaa epäitsekäästi ympärillä olevia, ilman palkkion tai kiitoksen odotusta ja antamista ilman vastalahjaa.

Se on tahtoa antaa anteeksi niille, jotka ovat vie-neet kaiken.

Se on henkilökohtaista vahvuutta, jonka näin jokaisessa, joka kanssani matkusti. Ajatellaanpa isoäitiäni: 82-vuotiaana kipeän jalan kanssa hän ei epäröinyt lähteä matkalle, joka sisälsi kolme lentomatkaa, yli kahden mantereen ja valtameren sekä neljän tunnin bus-simatkan nähdäkseen rakkaan Karjalansa.

Tai rovestin viisaita sanoja ja urheutta, kun hän meni uimaan kylmimpään järveen, minkä vettä olen ikinä kokeillut. Hänen omistautuminen matkaseurueelle ja uskollisuutensa kun hän seurasi isänsä askeleissa.

Ja vielä serkkuni, jotka olivat matkustaneet pitkän matkan tavataksesi kaukaisia sukulaisiaan tällä matkalla joka vei meitä historian lähteille. Voi sitä tunnetta ja uskollisuutta, kun he lauloivat vanhoja lauluja.

Karjalasta takaisin palmujen alle

Palasin kotiin liikuttuneena ja kokeneempänä. Suomalainen kulttuuri ja perinne eivät enää ole outoa minulle; se on nyt olennainen osa minua.

Suomea luonnehtii sen maa, sen kansa ja vahvuus, jonka he jakavat. Tämän kaiken seurauksena uteliaisuuteni on vain kasvanut ja haluaisin palata pian takaisin.

Ei tiedä miten pian olen valmis vaihtamaan rannat ja palmut Suomen tyyniin järviin ja korkeisiin mäntyihin. Ainut harmillinen asia matkalla oli puutteellinen suomenkielen taitoni. Toivottavasti se asia on korjautunut ennen seuraavaa matkaa.

Tämä artikkeli on omistettu mummulleni Lempille, ”serkuilleni” Hannulle ja Markulle sekä kaikille muille matkaan osallistuneelle. Kiitos anteliaisuudestanne, ystävällisyydestänne ja ystävyydestänne.

Erikoiskiitos kuuluu äidilleni; ilman häntä tämä matka ei olisi ollut mahdollinen.

EZEKIEL ALONZO

Lähes koko Pärssisten sukutapaamisen joukko mahdutettiin samaan kuvaan. keskellä Vpl. Pyhäjärven kansallispuvussa Marja Koukku ja hänen vasemmalla puolella puolisonsa Kaarlo Koukku, jonka vieressä Timo Pohjola. Koukun Marjan oikealla puolella Antero Pärssinen. Kuva: Pirjo Busk.

Pärssisten sukutapaamiseen tultiin ympäri Suomea

Pärssisen Sukuseura matkasi elokuun puolivälissä sukutapaamiseen satakuntalaiseen kumpuilevaan, viljavaan maalaismaisemaan sijoittuvalle Kinnalan Koukulle. Mentiin samalla vähän noin niin kuin sukulomaan suurella joukolla, vaikei kaikki ihan lähisukulaisia tahi entuudestaan tuttuja oltukaan.

Sastamalan Kiikan Kinnalan kylässä vuosisatoja saman suvun hallussa olleella ja aktiivisesti perinteitä vaalivalla, mutta tiivistä myös tätä päivää elävällä, Koukun tilalla on yhtymäkohtia sukuseuran tilan nykyisen isäntäparin **Marja o.s. Pärssinen** ja **Kaarlo Koukun** kautta. Sukututkijana ja myös sukututkimuksen opettajana laajalti tunnettu ja arvostettu Marja Koukku on viime vuonna perustetun Pärssisen sukuseuran hallituksen jäsen. Marja Koukun isänpuoleiset sukujuuret ovat Vpl. Pyhäjärven Puikkoisten kylällä, missä syntyi hänen viime vuonna edesmennyt isänsä **Mauri Pärssinen, Heikki ja Lida Pärssisen** perheeseen. Marjan isän sukuhaara on vanhimpana pyhäjärveläisten Pärssisten asuinpaikkana, Anttilanmäkenä (Anttilas backa) tunnetulla tilalla, Kahvenitsan järven rannalla, asuneita Pärssisiä.

Miten laajalti Pärssisen sukuun nivoudutaan

Pärssisen suvun asuinpaikoilla Karjalassa kävimme toukokuuisella sukumatkalta. Elokuussa kokoontuneella, näinkin isolla joukolla ei Karjalaan olisi ollut helpolla menemistä. Tällä vuosituhannella sukutapaamiseen valittiin Pyhäjärven ja monien lähijärven asukkaiden sodanjälkeisten sijoittumiskuntien keskeltä Kiikka. Löytyi oiva paikka, vanhoja asumisperinteitä kunnioittava, osittain yli 200 vuotta vanhojen rakennusten muodostama Kinnalan Koukun tila. Nykymallin mukaan maa-

Samaa Pyhäjärven Konnitsasta Luukkasten suvun kautta Pärssiin kuuluvat Mari Virtanen, Juha Luukkanen sylissään ja pieni Lotta Luukkanen ja Tuire Luukkanen tulivat sukkokoukseen Hämeenkyröstä. Pöydän päässä puoliksi näkyvät Jouni Pärssinen ja Paavo Pärssinen. Kuva: Seija Pärssinen.

laistilamajoituksineen se muistuttaa vanhaa keskikievaria.

Tulijoiden joukossa oli myös pikkubussillinen Heinolasta ja sen lähiseudulta Pärssisen suvun käkisalme-laisten haarojen edustajia. Saapujia oli myös aina Rovaniemeä, Oulua, Raumaa, Turkuu, Helsingin seutua, Lappeenrantaa, Jyväskylää, Joensuuta ja Jyväskylää myöten.

Suuren vanhanaikaisen pirtin ja kamarien pöytien äärellä kuhisi kahdeksikymmentä joko suoraan tai avioitumisten kautta sukkoon kuuluvaa. Oli ainakin Pärssinen, Angerman, Laulajainen, Huovinen, Huovila, Olkinuora, Koukku, Luukkanen, Ahvonen, Korkka, Naskali, Savia, Linden, Pohjola, Virtanen, Toivonen, Berglund-Palmo, Kalttila, Luoti, Juusela, Busk, Lehtinen, Leskinen, Kantanen ja Noeskoski -sukunimisiä. Aivan kaikki-nimikirjoituksesta en saanut selvää. Ja olihan siellä myös innolla tilaisuutta seuranneet ja valokuvanneet **Mayami Kudoh** ja **Sanoe Asano**, Koukkujen nuoret japanilaisvieraat.

Tuskin tämän suvun kokoontumispaikka voi osuvampi olla, kun ei puitteilla näin laajaa sukutapaamista luovutetulle Karjalan alueelle, suvun eri haa-

rojen asuinpaikoille voine ainakaan kovin yksinkertaisesti järjestää. Ehkä Karjalassa voitaisiin kokoontua Käkisalmen linnaan? Asutivathan Pärssisten eri sukuhaarat ennen sotia linnan vaikutuspiiriin asujaimistona mm. Käkisalmen maalauskunnan ja kaupunginkin, Pyhäjärven useiden eri kylien, Sakkolan, Räisälän ja Kaukolankin seutuja. Heitä riitti ainakin yhden sukuhaaran verran myös mm. Viipurin maalauskuntaan. Ehkä Viipuri, karjalaisten pääkaupunki voisi olla yksi seuraavien sukutapaamisten kokoontumispaikka.

Mitä oli, mitä kaivattiin

Innostunut ja lämmin tunnelma, vahva tunne siitä, että meillä ja meissä todella on jotain yhteistä, väreili ilmassa. **Antero Pärssisen, Timo Pohjolan** ja käkisalme-laissukuja tutkineiden **Seija Pärssisen** ja **Marja Huovilan** valmisteluja, hauskoja ja haastavia sukuhaarojen esittelypuheen-vuoroja kuunneltiin kuin kultajyviä olisi jaettu. Vaikka moni kertoi sen ja sen lähisukulaisensa olleen tuossa mukaan tapaamiseen, mutta estynyt tällä kertaa, oli usealla tässä joukossa ilo tavata nykyään vain hyvin harvoin näkemään,

Pärssisen Juhon ja Marin sukuhaaraa vasemmalta Marja-Liisa Juusela, Kaarina Pärssinen, Martti Pärssinen, Heikki Pärssinen, Orjo Pärssinen, Raili Angerman ja Kerttu Pärssinen-Luoti, takana vasemmalta Karina Pärssisen takana Heli Pärssinen, Pertti Pärssinen, Timo Pärssinen, kansallispuvukuinen Marja Koukku, Kaarlo Koukku, Elisa Pärssinen, Eila Pärssinen ja Arvo Pärssinen. Kuva: Pirjo Busk.

Sukuseuran sihteeri **Timo Pohjola Salosta ja puheenjohtaja Antero Pärssinen Lahdesta** iloitsivat yli odotusten saapuneesta osallistujamäärästä. Kuva: Seija Pärssinen.

samaan sukuun tunnistetavasti kuuluvia.

Mutta aika. Sitä ei puolelta päivin alkaneessa ja iltakuuteen kestäneessä sukutapaamisessa ollut juuri kenenkään mielestä riittävästi. Ei ehtinyt edes tervehtiä kaikkia kiinnostavia ihmisiä – ja kiinnostavahan oli joka ikinen sinne saapunut – puhumattakaan enemmästä haastelusta. Erinomaisen pitopöydän antimien yhdessä nauttiminen, marjakermakakkukahvit ja ylimääräisenä maistaisena nyky-Pyhäjärveltä, Konnitsan kyläkaupasta hankituista raaka-aineista tehty hersrynnhuttu kohottivat tunnelmaa mutta eivät nekin aikansa – ruoka suussa kun on hitaampaa puhua – haastelemiselta, kontaktien syventämiseltä ja etenkin entuudestaan tuntemattomiin sukulaisiin tutustumiselta. Varmaankin kaksipäiväinen sukuta-

paaminen on jatkossa lähes kaikkien toivelistalla, jotta tutustumiseen ja yhteyksien syventämiseen olisi enemmän aikaa.

Sukuseuran jäsenistö kasvaa

Tammikuussa 2008 perustetussa sukuseurassa oli ennen elokuista tapaamista noin 70 jäsentä. Tapaamisen jälkeen jäsenistön määrä on kasvanut kolmanneksella ja viikoittain heitä tulee lisää, kertoo Timo Pohjola, seuran sihteeri ja ehkä laajimmat ja kattavimmat tiedot suvun eri haaroista ja niiden nivoutumisesta toisiinsa omaava sukututkija.

Yhteydet sukuseuraan on helpointa solmia ottamalla yhteyttä seuran sihtteeriin Timo Pohjolaan osoite Petäjätie 2 D, 24260 Salo, puh 044-778 2250, timo.pohjola@seutuposti.fi tai sukuseuran hallituksen jäseniin.

Heitä ovat Timo Pohjolan lisäksi puheenjohtaja Antero Pärssinen, varapuheenjohtaja **Tuomo Pärssinen** sekä jäsenet ja varajäsenet Marja Huovila, **Heikki Pärssinen, Antti Pärssinen**, Marja Kouku, **Kaarina Pärssinen, Tenho Vanhanen, Pentti Korkka** ja **Erkki Pärssinen**.

KAARINA PÄRSSINEN

Porissalaisten ryhmäkuvan kertomaa

Vpl. Pyhäjärvi-lehdessä 6.7.2009 julkaistu valokuva Kallenkartanon väestä sisältää kylän historiaa enemmän kuin pelkkä silmäily antaisi odottaa. Kuvan ajoitus on tarkennettavissa, ja onkin kuvan sanomalle tärkeää. Joku ehkä osaisi identifioida kaikki henkilöt, mutta oma konsultointini veljeni **Leon** ja **Selimin** sekä heidän emäntiensä **Ainon** ja Ailin kanssa jätti tuntemattomiksi kaksi aikuista sekä epävarmoiksi puolenkymmentä kaikkien pienintä.

Kylän keskustassa asuneista puuttuvat **Alma Joro**, **Antti Kaasalainen** sekä vanhempani, **Pentti**-veljeni sekä tämän 76 vuotta myöhemmän tarkastelun laatija. Koira alanurkassa vastaa mielikuvaani Joron Ressusta.

Ajoitusta pohtiessani eteen osui Koivukankaan uudisrakennuksen kattamisesta otettu valokuva kesällä 1933. Se on **Eino Musakan** valokuvaamon työtä. Varmaan ei Musakkaa ole erikseen pyydetty Lehtisten rakennushommiä ikuistamaan. Todennäköisesti kuvaaja on kiertänyt kylä etsien kauniina päivänä sopivia kohteita ja tilaajia. Näin

on soveliaan tilaisuuden tulen rakennustyökin tallennettu.

On seikkoja, jotka osoittavat otosten olevan samalta päivältä. Ryhmäkuvassa on neljä **Lehtisen** poikaa. Heillä on yllään tarkalleen samat asut kuin rakennuksella, erityisenä erikoisuutena **Väinön** ja **Heikin** merkilliset pääkappaleet, jonkinlaiset kankaasta ellei peräti nenäliinasta värkätyt baskerimaiset tekeleet. Riittävä kookkaan nenäliinan käyttö tähän tarkoitukseen oli ihan tavallista. Pojat ovat tulleet työmaalta yhteiseen potrettiin, siirtyneet siitä takaisin katolle kuvaaja perässään – tai toisinpäin, miten vain.

Vissimmäksi varmuudeksi siitä, että ryhmäkuva on vuodelta 1933, Leo kiinnitti häntä puhuttaessani huomiota siihen, että hänen jalassaan näkyy kääre. Hän oli koulun loputtua loman toisena päivänä leppikkoa raivatessaan lyönyt kirveellä jalkaansa. Ei siitä lääkärissä käyty, ja haava vaivasi koko kesän, vaikka äitimme hoiteli sitä kamfertilla. Niin oli kääre jalassa, kun Leo heinäkuussa täytti 12 vuotta.

Kallenkartanolaiset ovat asettuneet yhteiskuvassa

Asuinrakennusta katetaan Kallenkartanossa Koivukankaalla kesällä 1933. Tulevan sisäänkäynnin kohdalla **Elina Lehtinen**, katolla vasemmalta pojat **Väinö**, **Leo** ja **Pentti**, isä-**Väinö** ja pojat **Selim**, **Erkki** ja **Heikki**.

Valok. Eino A. Musaka

Reinikaisen pihaan selin puistoon. Maantielle joltaneen koivukujan alku jää vasemmalle. Ajankohta tekee ymmärrettäväksi, miksi joukko koostuu **Silvennoisen** kolmea tyttöä ja **Kytösen Topia** lukuun ottamatta vain kylän keskustassa asuneista. Luultavasti Kytönenkään ei ole poikkeus, mutta tietoja puuttuu.

Useimmat asutustiloja 1930:n tienoilla ostaneet joutuivat rakentamaan talouskeskuksensa tyhjistä. Valmiita olivat ainoastaan **Joron-Reinikaisen** rakennusryhmä sekä **Tatilla** ainakin päärakennus. Ne

poikkesivat sekä tyyliltään että tiloiltaan kylän muista taloista ja erottuivat kyläkuvassa.

Perheiden asettuminen paikoilleen ei siten ollut suoraviivaista, kerralla selvää muuttoa. Kuvassa runsaasti edustettu **Kaasalaisen** perhe asui ensin Joron seinänaapurina tuluaan Alakylästä. Kun Reinikaiset saapuivat ja tarvitsivat tilansa, Kaasalaiset muuttivat pieneen erilliseen asuinrakennukseen, joka sijaitsi puiston tuntumassa, siis kylän keskustassa. Kuvan keskellä lierihattuisena esiintynyt **Yrjö Rantalainenkaan** ei ollut ehtinyt saada omia

sijoja valmiiksi. Hän asusti poikineen Joron yläkerran huoneissa.

Kun Lehtiset saapuivat keväällä 1932 – olen aiemmin virheellisesti maininnut tuloajaksi elokuun – niin Koivukankaalla oli mökkipahanen, jota kutsuttiin kai entisen asukkaan mukaan Rastanpesäksi. Siinä perhe jotenkuten selvisi kesäkauden. Sitten asuttiin Tatilla. Tattilan päädysä oli keittiön ja kamarin huoneisto, josta kamari **Lyyti** ja **Toivo Pärssisen** ja keittiö Lehtisten hoteissa. Neliöitten käytön tehokkuus tuskin jätti toivomisen varaa.

Ryhmäpotrettia tulee katsoa tarkasti. Kuvaa otettaessa **Joron Matti** aina leikinlaskuun valmiina on asettanut käsivartensa sillä tavalla, että se näyttää leppävään vieressä seisovan **Silvennoisen Helmin** harteilla. Lähemmin tarkastellessa havaitsee, että käsi on koholla ja Helmi autuaan tietämätön Matin juonesta. Kuvan ilmaannuttua markkinoille Helmiä Matin opeeraatio kiukutti, mutta porissalaisia tietysti huvitti. Kujeet ja elämänilo liittyivät kovaan uurastukseen keventäen arjen kuormaa.

ERKKI LEHTINEN

Syksyn satoa talteen

Anne Viitalaakso-Kaasalainen on kulkenut luonnossa kameroineen ja talentanut syksyn satoa kuviksi, joista ohessa näytteitä. Mutta satoa hän on muutenkin kerännyt talteen:

– Sieni- ja marjasato on ollut Etelä-Suomessa melkein yhtä hyvä kuin ”kotonan Karjalassa” – kuten karjalaiset usein sanovat. Kantarelleja on ollut erittäin runsaasti. Suolasienien ystävänä tunnetut karjalaiset ovat saaneet säilöä tänä syksynä karvarouskuja ämpäri kaupalla, Anne kiittelee.

– Suuria mustikoita on vieläkin metsissä. Keräsin 200 litraa, mutta millään eivät lopu metsistä... Met-

sävadelmia oli myös mukavasti hakkuilla. Ja puolukkasato alkaa olla juuri parhaimmillaan. Omenasato sen sijaan on laadullisesti melko huono, vaikka paikoitellen omenia onkin määrällisesti paljon.

Kantarelleja hän keräsi mm. Heinolasta, Kotajärven rannalta, jonne Juhani miehensä vanhemmat, **Aili** ja **Tauno Kaasalainen** sijoittuivat sodan jälkeen.

– Siellä on vielä tilan maista jäljellä mökki, joka on mieheni siskolla. Myöhemmin perhe muutti Suoniemelle Kauniaisiin, joka nyt on siis Nokian, ja siinä nyt asumme.

Omenia katselleessaan Annelle tuli mieleen tuli äitinsä mummon, **Sanna Piitulaisen**, lausuma toteamus: ”Syö mato eläisäs, mato syö siut kuoltu-ais”.

– Sanna-mummon karjalanmurre oli hyvin vahvaa ja hän sanoi tuon pehmeästi liudentaen, jota en osaa kirjoittaa.

– Minun **Hilja**-mummoni sanoi taas minulle toisen totuuden, kun sanoin etten syö matoista omenaa. Mummo halkaisi omenan, kaaputti veitsen kärjellä, antoi omenan ja sanoi ”He” (=Ota). A, eihä siin uo ko reikä jälel, mato on syönt jo itseins ulos...”

Kotikokin kertomaa

Sienhepsaa ja porkkanapannukakkua

Sienet ovat olleet karjalaisten käyttämiä luonnonantimia, ja evakot toivat sieniruokakulttuuria tullessaan myös muualle Suomeen.

Pirkko Sallinen-Gimpl'n koostamassa Karjalainen keittokirja -teoksessa on haastateltuna mm. Kannaksen pitäjien väkeä. Pyhäjärveltä **Lahja Juhola** on antanut kirjaan ohjeen sienipaistoksesta eli sienihepsasta:

Yli 1 kg sienia (1 kg silppuna), 150 g voita, 1 iso tai 2 pientä sipulia, kermaa ja suolaa. Sienet ryöpätään, puseretaan kuiviksi ja hakataan pieniksi. Paistinpannalla sulatetaan voita ja siihen ensin silputut sipulit, lisätään sienet ja annetaan kiehua noin puoli tuntia. Sekoitetaan välillä. Lisätään tilkka kermaa ja suolaa. Ei muita mausteita, siten sienten oma maku tuntuu. Syödään perunoinen kanssa.

Pula-ajan sienipihvit voisivat merkitä

nykypäivän kevyitä sienipihvejä. Ohje on **Marjatta Kokkoselta** Viipurista:

2 l sienia, 2 rkl perunajauhoja, 3 suurta raakaa perunaa, suolaa, sipulia, rasvaa tai öljyä paistamiseen. Kaikki ainekset hienonnetaan ja sekoitetaan. Paistetaan ohukaispannussa. Pihveihin valmistetaan vaaleanruskea kastike, joka kaadetaan vadiille pihvien päälle. Koristellaan sipulirenkailla.

Syysleivonnaiseksi käy myös porkkanapannukakku, joka on Muolaasta **Milja Paijan** tallentama resepti:

1 l maitoa, 2-3 munaa, 1,5 tl suolaa, 2 kkp raastettua porkkanaa, vehnä jauhoja tarpeen mukaan, voita paistamiseen. Tavalliseen pannukakkutaikinaan sekoitetaan hienoksi raastettua porkkanaa. Taikina kaadetaan voidellulle reunapellille ja paistetaan uunissa. Tarjotaan kahvileipänä.

MARJO RISTILÄ-TOIKKA

Kyykkäkisa laittoi vipinää kinttuihin

Vanhassa karjalaisessa perinnepelissä nähtiin jälleen vauhtia ja meininkiä, kun Sastamalassa Sylvään koulun kentällä kisattiin 25.8.2009 kolmen Karjala-seuran, Huittisten, Vammalan ja Äetsän, välisestä mestaruudesta.

Kyykkäpeli vaatii hyvää fyysistä kuntoa, mutta myös ehdottomasti pelisilmää. Vaikkakin pelin luonteeseen kuuluu tietty leikkimielisyys ja vastakkaisen joukkueen häirintä sanansäilyllä on myös sallittua, niin selvää oli, että voitosta kilpailtiin ihan tosissaan.

Arvonnan mukaan Vammala pelasi ensin Huittista vastaan ja voitti Huittisten joukkueen selvin luvuin. Seuraavaksi ottelivat Huittinen ja Äetsä. Äetsäläiset eivät päästäneet Huittisten joukkuetta yhtään helpommalla, kuin vammalalaisetkaan, joten illan huipensi Vammalan ja Äetsän joukkueitten kisa kuninkuudesta.

Joukkueet olivat hyvin tasavahvat ja oletettavasti molemmat joukkueet olivat kesän ajan harjoitelleet ahkerasti. Nähtiin upeita heittoja ja kyykät saivat kyytiä. Kannustusjoukot hurrasivat tasapuolisesti kaikille hienoille onnistumisille. Niin kuin monissa muissakin peleissä ja urheilusuorituksissa, niin nytkin myös onnellia ja epäonnellia oli osansa.

Rehdin kisan lopputuloksena Vammalan joukkueesta leivottiin tänä vuonna kultajoukkue, jossa pelasivat **Oiva Kaasalainen, Kari Pakarinen, Kauko Rekola** sekä **Jouko Innilä**

Oiva Kaasalaisen mestariheitto.

vaihtaen **Taisto Nissisen** kanssa.

Äetsäläisten viimevuoden mestaruus vaihtui hopeatilaan ja joukkueessa pelasivat **Reino Ahvonen, Juhani Hakasuo, Kalle Lehtimäki** ja **Juha Tanninen**.

Huittisten joukkue tyytyi viime vuoden tapaan pronssiin joukkueella **Markku Evala, Yrjö Inkinen, Jorma Kuronen** ja **Aimo Aikiä**. Onnittelut ja kiitokset kaikille pelaajille.

Kisaa oli tullut seuraamaan mukavasti yleisöä, josta kiitokset myös heille.

Vammalan Karjalaseura järjestävänä seurana tarjosi katsojille ja pelaajille kahvit, mehut, pullat ja piparit. Ensi vuonna on sitten Äetsän Karjalaseuran vuoro järjestää kisat, joten ei kun treenaamaan.

PAULA MATTILA

Vammalan Karjalaseuran puheenjohtaja Pekka Salonen ja kilpailun johtaja Katri Pajunen jakoivat palkinnot. Kuvat: Pekka Salonen.

Vastaus Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön hallitukselle lähetettyyn avoimeen kirjeeseen

Pyhäjärveläiskohtalot sisällissodassa 1918

Tuomo Kukko lähetti keväällä 2009 tiedustelun Vpl.Pyhäjärvi-Säätiön hallitukselle kysyen, aikooko hallitus ryhtyä toimenpiteisiin sisällissodan aikaisen tapahtumien selvittämiseksi Pyhäjärvellä ja tuon sodan kaikkien pyhäjärveläisvainajien kohtaloiden selvittämiseksi ja voisiko Säätiö harkita vuoden 1918 sodan uhrien yhteisen muistomerkin pystyttämistä Pyhäjärvelle.

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön hallitus on kokouksissaan 2.6.2009 Nokialla ja 9.9.2009 Harjavallassa käsitellyt ko. asiaa ja päättänyt lähettää seuraavan vastineen esitettymiin kysymyksiin.

Säätiömme pöytäkirjoista käy ilmi, että kyseisiä asioita on käsitelty jo Pyhän-Säätiön hallintoneuvoston vuosikokouksessa Vammalan Pukinsarvi ravintolassa maaliskuun 17. päivänä 1968. Tässä laillisesti kokoonkutsutussa ja päätösvaltaisessa kokouksessa pykälässä 22 todetaan seuraavasti: "Toimitaja oli jättänyt täydennettäväksi vapaussodassa v. 1918 kaatuneiden Pyhäjärveläisten nimiluettelon julkaistavaksi Vpl. Pyhäjärvi-lehdessä. Nimiluettelo käytiin läpi, mutta hallintoneuvoston jäsen **Einari Puputti** ehdotti, jotta julkaistaisiin myös vakuumustensa puolesta punaisten puolella kaatuneet Pyhäjärveläisten nimet. Keskustelussa ilmeni, ettei tiedetä näiden kaatuneiden nimiä punaisten puolella, joten päätökseksi tuli ettei julkaista 50 v-julkaisussa kummallakaan puolella kaatuneista vapaussodassa 1918, vaan otetaan nimiluettelo pöytäkirjaan vapaussodassa valkoisten puolella kaatuneista; joka on luettelon mukaan seuraava:

Lauri Pelkonen jääkäri ylioppilas
Noitermaa (Kiimajärvi)
Juho Ijas talollisen poika Noitermaa
Arvo Mäki talollisen poika Rotjanlahti
Toivo Hanski talollisen poika Salitsanranta
Agseli Eriksan talollisen poika Konnitsa
Antti Kaasalainen Pekanp. talollisen poika Konnitsa
Aleks. Talja talollisen poika Enkkua
Pekka Silvennoinen Kiimajärvi
Jalmari Kaasalainen talollisen poika Hassinmäki
Antti Pärssinen tark. karjakko Pöhlölä
Juho Haakana kadonnut tal.p. Larjava
Yrjö Kaasalainen talollisen poika Kahvenitsa
Mikko Pärssinen talollisen poika Puikkoinen
Antti Mehtäläinen Työmies Pyhäkylä
Mauno Puputti talollisen poika Kelja
Juho Sirkiä talollisen poika ?
Juho Inkinen talollisen poika Pyhäkylä
Heikki Pärssinen talollisen poika Kahvenitsa
Pekka Rakkolainen työmies Noitermaa
Johannes Pusa kauppias. Pyhäkylä
Kalle Tanninen autonkuljettaja Alakylä".

Entisellä kotiseudulla nyt olevat muistomerkit on rakennettu ja kunnostettu talkootyönä Säätiömme toimesta ja kustannuksella. Pitkästä etäisyydestä huolimatta aiomme huolehtia niiden kunnosta tulevaisuudessakin. Kiitämme kysyjää mielenkiinnosta selvittää tuntemattomien pyhäjärveläisvainajien kohtaloita. Edellä olevaan viitaten toteamme kuitenkin, että Säätiöllämme ei ole lähivuosien aikana suunnitelmia ja voimavaroja selvittää tuntemattomien pyhäjärveläisvainajien kohtaloita, eikä näinollen hanketta muistomerkin pystyttämiseksi Pyhäjärvelle.

Harjavallassa 9.9.2009

YRJÖ S. KAASALAINEN
Säätiön hallituksen puheenjohtaja

Arkistot talteen

Kirjan teossa tarvitaan monenlaista tietoa ja lähdeaineistoa. Näin tapahtui myös Pyhäkylän koulupiirin kirjoja tehtäessä. Erilaista tietoa ja valokuvia saatiin sadoilta yksityishenkilöiltä. Samoin eri arkistoista, yhteisöiltä, kirjoista ja lehdistä ym. Tämän laajan ja monipuolisen aineiston avulla rakentui kovan työn tuloksena Kaunista Vpl Pyhäjärveä-kirjasarja.

Aineiston keräystä vuonna 2004 aloitettaessa luvattiin, että mitään saatua tietoa ja valokuvia ei hävitetä. Kaikki arkisto tallennetaan niin, että ne ovat myöhemmin esimerkiksi tutkijoiden käytettävissä.

Kirja ilmestyi syksyllä 2007. Sitten alkoi arkiston järjestäminen edes jonkinlaiseen luovutuskuntoon. Mukana oli myös erittäin monipuolinen Pyhäkylän Marttojen arkisto. Aikaa tässä työssä kului yli puolitoista vuotta ja kesäkuussa 2009 Toivo saattoi ilmoittaa; nyt työ on tehty.

Mutta mihin arkisto sijoitettaisiin? Vaihtoehtoina olivat mm. Mikkeli, eri kohteita Helsingissä ja Sastamalan Seudun Museo. Asiaa "päähäilitiin" useaan otteeseen ja kuultiin asiantuntijoitakin. Monen jahkailun jälkeen sijoituspaikaksi hyväksyttiin Sastamalan Seudun Museo nykyisessä Sastamalan kaupungissa.

Perusteluina:

- Museo sijaitsee Pyhäkylän koulupiirin varsinaisella sijoitusalueella.
- Museo oli eri tavoin tukena kirjahanketta toteutettaessa.
- Museossa on jo entuudestaan Vpl Pyhäjärven osasto.
- Helsingin asiantuntijatkin suosittelivat tätä ratkaisua.
- Museo ilmaisi halunsa ottaa kyseinen arkisto säilytettäväkseen.

Lahjakirja on päivätty 10.8.2009. Museon haltuun ja vastuulle siirtyi mm.:

- Kaunista Vpl Pyhäjärveä kirjat, osat I ja II.
- Koulupiirin karttoja, taloluetteloita, valokuvia, yms.
- 13 arkistomapillista paperitavaraa,
- Yli 90 CD-tallennetta valokuvia, tekstejä, karttoja, yms.
- Lehtien käsikirjoituksia, kirkkokuoron pöytäkirjavihko, ym, ym.
- Pyhäkylän Marttojen laaja arkisto erikseen luetteloituna.

Kun tavarat kannettiin museon toimistoon ja lahjakirja kahtena kappaleena saatiin allekirjoitettua, niin huokaisin kyllä sydämeni pohjasta helpotuksesta. Siellä nyt on suurin osa hyvässä hoidossa ja tarvittaessa tutkijoiden käytettävissä.

Vielä kerran kaikkia kyseistä kirjahanketta näiden vuosien aikana eri tavoin eteenpäin auttaneita lämpimästi kiittäen.

Pyhäkylä-Seura, TOIVO HINKKANEN

www.vplpyhajarvi.fi

”Pyhäjärvi ollut sielunmaisema, joka on seurannut minua jatkuvasti. Näen ne ihmiset, polut ja tiet”

Jaakko Lavaste – kiertokoululaisesta kouluneuvokseksi

Tiivistelmä aurinkoisen iltapäivän leppoisasta muisteluuokiosta juuri 80 vuotta täyttäneen kouluneuvos **Jaakko Lavasteen** kodissa Aurajoen rannalla Turussa.

Lapsuus eli 1930-luku

Jaakko Lavaste nimittää itseään sattumapyhäjärveläiseksi. Hänen perheensä oli muuttanut Mikkelistä Pyhäjärvelle kesällä 1929 vain parisen kuukautta ennen Jaakon syntymää.

Isä oli nimitetty Pyhäjärvelle ratamestariksi ja perhe sai asuttavakseen rautatieläisten talon toisen kerroksen. Siinä oli tilaa koko Lavasteen kuusilapsiselle perheelle. Vanhin tytär Inkeri oli tosin jo muuttanut kotoa pois.

Jaakko kertoo elämänsä jakautuneen kymmenen vuoden jaksoihin. Ensimmäiset kymmenen vuotta hän vietti lapsena Pyhäjärven Asemanseudulla. Hän muistaa rakennuksia Taubilasta Kokkolinnasta kautta asemalle ja Alakylään, Käkisalme – Sakkola-tien varrelta kunnalliskodin, lastenkodin, nimismiehen talon ja yksityiskoteja Montrualle asti, missä pidettiin kiertokoulua.

Kodin ikkunoista näkyi vasemmalla Taubilan kartano ja edessä Pyhäjärvi, jonka saarille varsinkin nuoret tekivät kesäisin retkiä. Järven vastapäisellä rannalla oli kirkko, mistä kirkonkellojen soitto kuului tynnellä ilmalla asemalle asti. Kesällä joskus soudettiin omalla veneellä järven poikki kirkkoon, mutta toisinaan sinne piti matkata jalkaisin. Venettä tarvittiin myös kalastukseen. Jaakon isällä oli isorysä ja verkkoja ja hän kalasti ahkerasti.

Kesät olivat aina aurinkoisia ja talvet lumisia. Uimarannat ja hiihtoretket jäivät elävästi pienen pojan muistoihin. Aseman lähellä oli Kipruan uimaranta, missä hiekka oli hienoa ja vesi kirkasta. Siellä lapset viettivät pitkiä kesäpäiviä Annikki-sisaren valvonnassa ja juoksivat veteen ja vedestä pois, niin että lopulta saivat jalkoihinsa ”variksensaappaat”.

Toinen mutta harvinaisempi uimapaikka oli Pikonjoki. Sinne Jaakkokin käveli lapsilauman nuorimpana. Muut osasivat uida ja uimataidon Jaakko kahlasikin toisten perässä syvälle veteen laiturista kiinni pidellen. Yllättäen hänen ot-

Pekka, Mikko ja Jaakko Lavaste vuonna 1934 Aino Sepän ompelemissa merimiesasuissa, kun he äitinsä kanssa vierailivat Anni Purasen luona Montrualle. Polvihousut oli kiinnitetty napilla paitaan.

teensa kirposi ja hän painui pinnan alle. Toiset lapset jatkoivat leikkejään eivätkä huomanneet, että Jaakkoa ei enää näkynyt. Onneksi poika sattui saamaan käsiinsä laituriin kiinnitetyn narun ja pystyi sen avulla pelastautumaan.

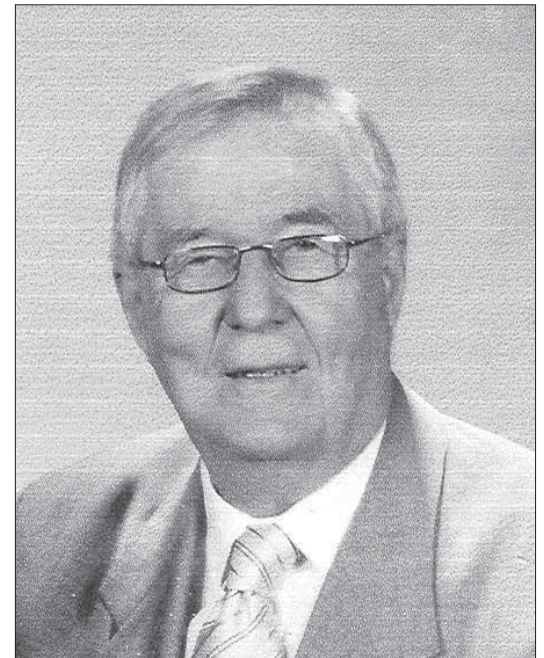
Vaarallisia tilanteita taisi olla useinkin kokeilunhaluisen pikkupojan elämässä. Kerran hän esimerkiksi istui äitinsä selän takana resiinassa, kun äiti oli matkalla lypsämään radan varrella Tattarniemen laitumella olevaa lehmää. Jaakko keksi työntää varpaansa resinän pyörän terävään laippaan ja sai pahan halkeaman varpaiden vä-

liin. Verta tuli paljon ja arpi on muistona vieläkin. Jotain mukavaakin tästä tapahtumasta seurasi: Isä kantoi Jaakon sylissään Kipruan rantaan juhannusjuhliin!

Jaakko aloitti koulunkäynnin kiertokoulussa Montrualle vuonna 1936 yhdessä ikätoverinsa Elsa Kaasalaisen kanssa. Koulun piti viedä oma tuoli ja, jos mahdollista, myös pöytä. Koulutarvikkeista tärkein oli rihvelitaulu, jollainen Jaakolla on nykyin huoneensa seinällä yhden turkulaisen koulun eläkelahjana. Kiertokoulun kuuden jakson jälkeen Jaakko siir-

tyi Alakylän kansakoulun oppilaaksi. Kiertokoulun opettajiaan Impi Toiviaista ja Eeva Pärssistä sekä kansakoulun opettajaansa Daisy Karilaista Jaakko ajattelee lämmöllä. Tähän aikaan liittyy muisto huomattavasta tapahtumasta Pyhäjärven historiassa. Eräänä iltapäivänä äiti ei nimittäin ollutkaan kotona, kun Jakko tuli koulusta. Jaakko hätäytyi niin, että alkoi itkeä. Silloin isä kertoi hänelle, että äiti oli mennyt lahjoitusmaatalonpoikien muistomerkkin paljastusjuhlaan.

Joskus ikäviissäkin asioissa on pieniä ilonaiheita.

- * s.17.08.1929 Vpl Pyhäjärvellä
- * puoliso Helle o.s. Lang, ent. läänin koulupsykologi
- * 1 tytär, 3 poikaa, 8 lapsenlasta
- * fil., maist. 1954
- * res. kapteeni
- * luottamustehtäviä kunnallisvaltuutetusta vt. apulaiskaupunginjohtajaan
- * 1971 Raision koulutoimenjohtaja
- * 1977 Turun opetustoimenjohtaja, koulutoimenjohtaja
- * 1990 kouluneuvoksen arvonimi
- * 1991 eläkkeelle
- * Motto: Vierivä kivi ei sammaloidu.

Jaakko pääsi ensimmäisen kerran elämässään ajelemaan henkilöautolla, kun kunnanlääkäri vei hänet 1932 tai -33 ”viikisfordilaan” kulkutautisairaalaan. Jaakko oli sairastunut kurkkumätään ja joutui olemaan kuukauden eristettynä. Huoneissa ei saanut vieraila, vanhemmatkin saivat katsella poikaansa vain oven lasi-ikkunan takaa. Autotautien lisäksi sairastuminen toi toisenkin mukavan yllätyksen Jaakolle. Hän sai ensimmäisen kerran elämässään syödä banaaneja. Isosisko Sirkka oli ostanut niitä hänelle Viipurista. Vielä toisenkin kerran Jaakko joutui eristykseen. Hän oli sairastunut tulirokkoon yhtä aikaa veljensä Pekan kanssa. Pojat suljettiin vanhempien makuuhuoneeseen. Vain äiti sai käydä poikia hoitamas-
sa. Aika kului rattaosamin kuin kulkutautisairaalassa, kun oli oma veli ka-
verina.

Perheen työt olivat innokkaita liikunnan harrastajia. He osallistuivat kesäkursseihin mm. Tanhuväärassa ja esiintyivät lottien ja suojeluskunnan tilaisuuksissa. Sisaret Inkeri ja Sirkka valmistuivat alakansakoulunopettajiksi ja koulutautuivat myöhemmin kesäkursseilla kansakoulunopettajiksi. Sirkka-sisar toimi 1930-luvun lopulla Pyhäjärven Lotta Svärd-yh-

distyksen puheenjohtajana aina 15.3.1940 asti, jolloin hän Annikki-sisarensa kanssa lähti Kokkolinnasta.

Perheen ensimmäinen radio ostettiin Käkisalme-
sta osamaksulla. Jaakko kertoo, että sitä ei vain kuunneltu vaan myös katsottiin. Matkoja tehtiin ainakin Viipurin ja Keuruulle, missä käytiin 1938 Viikin talossa äidin isän 80-vuotisjuhlassa. Sinne mennessä vaihdettiin Hiitolassa isompaan junaan, jossa oli hienot, pehmustetut penkit toisen luokan vaunuissa, jollaisen paikan sai ilmaiseksi isän viran vuoksi.

Syksyllä 1939 pelättiin sodan syttyvän. Jaakon äiti lähti kolmen poikansa kanssa sukulaisten luo Keuruulle. Kun sota ei sitten syttynyt, he palasivat Pyhäjärvelle. Aseman seutu oli muuttunut sotilasleiriksi. Ylimääräiset kertausharjoitukset olivat tuoneet paikalle sotilaita, telttoja, hevosia, heiniä ja aseita. Pihalle oli kaivettu pitkä mutkitteleva sirpalesuoja. Rakennuksen katolla oli pari sotilasta ja ilmatorjuntakonekiväärit. Lavasteen perhe oli joutunut luovuttamaan yhden huoneen armeijan käyttöön. Yhden viikon perhe ehti vielä olla Pyhäjärven kodissa, mutta sitten alkoi sota. Ensimmäisenä sota-aamuna Jaak-

ko näki ikkunasta, että idästä päin lähestyi lentokone radan suuntaisesti. It-miehet katolla olivat valppaita ja alkoivat tulittaa sitä. Kone joutui laskeutumaan Käkisalmen jälle. Silloin huomattiin, että se olikin omien kone.

2.12.1939 keskiyön aikaan alkoi Jaakon toinen evakkomatka. Silloin lähti Pyhäjärven asemalta härkävaunuista koottu juna täynnä vanhuksia, äitejä ja lapsia, päämääränä Alavus. Jaakko oli liian nuori ymmärtämään lähdön lopullisuutta ja koki sen jonkinlaisena seikkailuna. Hän oli rautatieläisen poikana matkustanut junalla ennenkin. Evakkojunassa istuessaan hän oli tokaissut koulutoverilleen Matti Karilaiselle: ”Hauskaa, että sinäkin pääset matkustelemaan”. Tätä on kerrottu naureskellen monesti jälkeenpäin

1940-luku Keuruulla
Lavasteen perhe asettui talvisodan aikana Keuruulle. Jaakko kävi siellä kansakoulua lukuvuoden 1940-1941; seuraavana vuonna koulu oli sotilaskäytössä ja silloin Jaakko oli sotilaspoikana esikunnassa lähettinä. Sen jälkeen hän pääsi oppikouluun Haapamaelle, jonne hän kulki junalla päivittäin koko keskikoulua ajan. Lukioajan hän joutui asumaan Haapamaellä koulukortteerissa. Ylioppilaaksi hän pääsi vuonna 1950.

1950-luku pääkaupunkiseudulla
Seuraavat kymmenen vuotta kuluiivat Helsingissä ja Uudellamaalla. Jaakko opiskeli Helsingin yliopistossa

suomen kieltä, kirjallisuutta ja myöhemmin kasvatustoppia. Opiskelun rahoittamiseksi Jaakko tarvitsi opintolainan, jonka hänelle myönsi Keuruun Säästöpankin johtaja **Lauri Pitkänen**, entinen pyhäjärveläinen. Tervetulleena lisänä oli Vpl. Pyhän-Säätiön stipendi, jonka Keuruun naapuri, aktiivipyhäjärveläinen, Jaakon sanoin ”oikea miesten mies” **Vilho Toiviainen** Jaakolle hoiti. Jaakko valmistui filosofian maisteriksi 1954 ja suoritti sen jälkeen asevelvollisuutensa. Kesällä 1955 Jaakko työskenteli Uuden Suomen kesätoimittajana. Hänelle tarjottiin lehdessä vakituista tointa, mutta hän valitsi elämän opettajana.

Opiskelijapojan parhaat kesämuistot liittyvät Helsingin olympialaisiin vuonna 1952. Hän pääsi lehtimieskatsomoon vahtimestariksi, päässään paperinarusta punottu lakki, jonka otsanauhassa oli sana ”stadion”. Itse **Paavo Nurmi** oli tullut lehtimieskatsomoon seuraamaan 1500 metrin loppukilpailua, jonka luxemburgilainen **Bartell** voitti. Jaakko osoitti Nurmen saksalaiselle lehtimiehelle. Lehtimies kiirehti haastattelemaan suurjuoksijaa, mutta tämä vain katsoi lehtimiestä ja poistui mitään sanomatta paikalta. Vielä Paavo Nurmeakin tärkeämpi henkilö käveli toisen olympiaviikon alkessa Jaakkoa vastaan stadionin pääkatsomon käytävällä. Jaakko tunnisti vastaan tulevan nuoren naisen jo kaukaa samaksi **Helle Langiksi**, jota hän oli ihailut Keskisuomalaisen osa-

kunnan kulttuurikerhossa. Helle toimi olympialaisissa Tanskan radion tulkkina ja oppaana. Yllättävä tapaaminen johti treffeihin Seurasaaressa samana iltana ja häät vietettiin 4.6.1955 Sallossa. Valmistumisensa jälkeen Jaakko työskenteli suomenkielen opettajana mm. Munkkiniemessä ja Nurmijärvellä vuoteen 1960.

1960-luku Mynämäessä
Seuraava vuosikymmen kului pieniä poikkeuksia lukuunottamatta Mynämäessä, missä Jaakko toimi lukion äidinkielen lehtorina vuoteen 1970 asti. Hän osallistui aktiivisesti myös kunnallispolitiikkaan, toimi useita vuosia kunnanvaltuuston varapuheenjohtajana sekä monissa lautakunnissa. Varsinaisen opetustyön keskeytti toiminta kouluhallituksen tilapäisenä ylitarkastajana 1966 sekä myöhemmin vt. koulutoimentarkastajana Turun lääninhallituksen kouluosastossa. Kouluhallituksen ja lääninhallituksen viroissa Jaakko puhui ja toimi koulun uudistuksen puolesta. Hänen mielessään oli jo kauan kytenyt ajatus siitä, että kaikilla lapsilla pitäisi olla mahdollisuus yhtenäiseen opetukseen ilman jakoa silloiseen kansa- ja oppikouluun.

1970-luku Raisiossa
Vuonna 1971 Jaakko Lavaste aloitti Raision koulutoimenjohtajana. Siinä virassa kuluihin miltei koko 1970-luku. Se oli värikästä aikaa. Peruskoulun tulo mullisti

koko vanhan koulujärjestelmän. Uusia strategioita ja opetussuunnitelmia oli luotava, opettajia koulutettava, ennakoluuloja poistettava ja poliittisia ristiriitoja tyydynyteltävä.

1980-luku Turussa, missä edelleen
Vuonna 1979 Jaakko Lavaste nimitettiin Turun opetustoimenjohtajaksi. Hän on palvellut nykyistä kotikaupunkiaan myös koulutoimenjohtajana, kouluviraston päällikkönä, vt. apulaiskaupunginjohtajana, Varsinais-Suomen maakuntaliiton varapuheenjohtajana, Turku-seuran hallituksessa, Koroisten sukuseuran puheenjohtajana ja kunniapuheenjohtajana, Turun Agricola-seuran hallituksessa sekä lukuisissa muissa luottamustoimissa. Vuonna 1989 hänelle myönnettiin ansioistaan kouluneuvoksen arvonimi.

Kymmenvuotiskausi Turussa on venynyt jo kolmeksisikymmeneksi ja jatkuu edelleen Jaakko ja Helle Lavasteen kauniissa ja avarassa kodissa Aurajoen rannalla. Kirjallisuus on entisellä äidinkielen opettajalla ja hänen Helle-vaimollaan keskeinen harrastus. Keskusteltavaa kirjoista riittää eikä aika tule koskaan pitkäksi kirjallisuuden parissa. Lisäväriä elämään tuovat mm. kiinteä kanssakäymisen perheen kesken, vesi-jumppa, käynnit kirjastossa ja osallistuminen Vpl. Pyhäjärvi-kerhon toimintaan.

HELVI WILKKO

Pakinan paikka

Voiton päiviä

Venäjällä vietetään voiton päivää vuosittain 9. toukokuuta, jona päivänä vuonna 1945 Saksa antautui liittoutuneiden asevoimille. Tarkkaan ottaen antautumissopimus länsivalloille allekirjoitettiin Reimsissä edellisenä päivänä klo 23, jolloin idässä vuorokausi oli jo vaihtunut. Käytäntö alkoi heti sodan jälkeen ja juhlapäivän viralliseksi nimeksi vakiintui *voitonpäivä fasistisesta Saksasta*, vaikka fasistit olivat tuolloin vallassa vain Italiassa ja Espanjassa. Saksassa valta oli kansallissosialisteilla, mutta Neuvostoliitossa ei koskaan hyväksytty termiä kansallissosialismi, joka heidän mukaansa ei ollut minkään sortin sosialismia.

Voiton päivää juhlittiin Moskovassa tavanomaista näyttävämmiin vuonna 2005, jolloin oli kulunut 60 vuotta sodan päättymisestä. Tilaisuuteen saapui valtionpäitä ympäri maailmaa. Myös presidentti Tarja Halonen oli juhlimassa puna-armeijan voittoa ”fasistisesta” Saksasta, jonkin tulkinnan mukaan samalla myös Suomesta. Ainoastaan Viron ja Liettuan johtajat julkisivat kieltäytyä kutsusta, koska kokivat kansojensa olleen sodan jälkeen 45 vuotta voitettuja ja alistettuja, eivät voittajia.

Suomessakin vietettiin 1920- ja 1930-luvuilla ”voiton päivää” vuosittain toukokuun 16:nä. Tuona päivänä vuonna 1918 valkoinen kenraali Mannerheim ratsasti paraatijoukkonsa kärjessä Helsinkiin vapaussodan voittajana. Vapaussodan voiton päivän juhlinta ei ollut omiaan cheytämään kahtia jakautunutta kansakuntaa. Sodan lopputulos osoittautui lopulta voitoksi koko Suomelle, mutta vastapuolelle toukokuun 16:s vuonna 1918 oli kapinan kukistumisen eli tappion päivä. Sen vuosittainen näyttävä juhliminen oli kuin haavojen repimistä ja herätti balttien tapaan voitetuissa katkeruutta. Mannerheimkin käsitti viimein asian ja teki talvisodan jälkeen lopun koko juhlasta. Kerrotaan, että tuo rahvaan kiroama toukokuun 16:s ehti kuitenkin antaa nimen arkikielen yleiselle manaukselle *helvetin kuustoista*. Sen koommin mitään erillistä voiton päivää ei ole Suomessa juhlittu eli itsenäisyyspäivän vietto on riittänyt kaikille.

Toisin on Venäjällä. Suuren isänmaallisen sodan voiton ja urotekojen juhlinta jatkaa Neuvostoliitolta perittyä käytäntöä painaa villaisella oma, varsin merkittävä osuus maailmansodan syttymiseen 70 vuotta sitten, missä Stalinin ja Hitlerin etupiirisopimus oli avainasemassa. Viime aikoina tämä nationalistinen menneisyyden tulkinta on yltnyt suorastaan neuvostoajan mittoihin. Keväällä presidentti Medvedev asetti erityisen historiakomission valmistelemaan lakiesitystä ”Venäjän etujen vastaisen historiankirjoituksen” kriminalisoimisesta. Lain rikkojaa odottaisi linnatuomio ja lain koura ulottuisi myös ulkomalaisiin! Äskettäin kuulimme uutisista kuinka Venäjällä on ryhdytty toimiin koulujen historian oppikirjojen ja opetuksen yhtenäistämisestä, epäilemättä nytkin palvelemaan ”Venäjän etuja”.

Yhtiökansallista voiton päivän juhlintaa on Venäjällä ryhdytty täydentämään myös alueellisesti. Karjalan tasavallan päämies Sergei Katanandov vahvisti heinäkuussa lain juhlapäivästä nimeltä ”Karjalan fasistimiehittäjistä vapauttamisen päivä”, jota ryhdytään viettämään vuosittain 30. syyskuuta. Lain uutisoinnissa todetaan kuinka ”puna-armeijan suuret voitot kesällä 1944 eri rintamilla ja maan selustassa sijaitsevien tehtaiden uuttera toiminta loivat perustan Karjalan vapauttamiselle fasistimiehittäjistä” ja että ”neuvostojoukot vapauttivat Viipurin, Anuksen ja Suojärven”.

Kohta juhлитаan Venäjällä siis ensimmäistä kertaa Karjalan vapauttamista (suomalaisesta) fasistimiehityksestä! Näinköhän tätä ”Karjalan voiton päivää” juhlimaan on kutsuttu myös Suomen presidentti? Mikäs siinä, voisi Halonen lähteäkin ja kertoa tulleen juhlimaan – torjuntavoittoa.

KOIPSELO

Vpl Pyhäjärvi-seura ry: Tutkimusstipendien hakeminen

Vpl Pyhäjärvi-seuran hallitus julistaa haettavaksi kaksi stipendiiä à 500 euroa tutkijoille aiheisiin, jotka liittyvät Vpl. Pyhäjärven historiaan tai pyhäjärveläisten evakkojen vaiheisiin sotien jälkeen. Hallitus pidättää itsellään oikeuden jakaa stipendeihin varattu 1 000 euroa myös muulla tavoin, esim. yhdessä erässä, jos aihe on vähemmän tutkittu. Hankkeen on vastattava seuran sääntöjen 2§:n mukaisia tavoitteita: ”Yhdistyksen tarkoituksena on toimia karjalaisten ja karjalaisuudesta kiinnostuneiden, erityisesti Vpl. Pyhäjärvellä syntyneiden ja heidän jälkeläistensä, kulttuuri- ja etujärjestönä. Seura tekee toiminnallaan tunnetuksi Karjalaa sekä vaalii ja kehittää karjalaista kulttuuria.”

Muutama esimerkki vähän tai kokonaan tutkimatta olevista aiheista, joiden tutkimista seura on valmis tukemaan, ovat mm. 1) Sisällissodan 1918 tapahtumat Vpl. Pyhäjärvellä ja sen lähiseuduilla sekä pitäjän asukkaiden osallistuminen tapahtumiin. 2) Evakkoon joutuneiden Vpl. pyhäjärveläisten ja heidän jälkeläistensä hankkima koulutus ja elämänuran kehitys. 3) Poliittisten puolueiden toiminta Vpl Pyhäjärvellä Suomen valtiollisissa vaaleissa sekä kunnallisvaaleissa 1900-luvulla. 4) Uskonnollisten liikkeiden esiintyminen Vpl Pyhäjärvellä n. 1800-1944. Myös muut Vpl. Pyhäjärveen liittyvät, perustellut tutkimusaiheet huomioidaan.

Hakemuksen voi laatia vapaamuotoisesti. Hakemuksesta tulee käydä ilmi ainakin seuraavat tiedot:

- hakijan nimi, yhteystiedot, koulutus sekä lyhyt CV (elämäkerta)
- tutkimusaiheen nimi, kuvaus ja tutkijan opintojen taso (FM, FL, FT tai vastaavat tai jokin muu)
- tutkimuksen työsuunnitelma aikatauluineen
- tutkimustyön mahdolliset ohjaajat

Hakemukset on lähetettävä kirjallisina 15.12.2009 mennessä osoitteeseen Vpl. Pyhäjärvi-seura ry/sihtööri Eeva-Liisa Miiikkola Alakiventie 1 E 64, 00920 Helsinki.

Tarvittaessa tulemme pyytämään hakijalta täydennyksiä hakemukseen. Emme palauta hakemusten liitteitä. Vpl Pyhäjärvi-seura päättää stipendeistä alkuvuodesta 2010 ja jakaa ne kevätkokouksessaan maaliskuussa 2010.

Tiedusteluihin vastaa seuran puheenjohtaja Kaarina Pärssinen, p. 040-519 3036, kaarinaparssinen@gmail.com

Helsingissä 7.9.2009

VPL. PYHÄJÄRVI-SEURA RY, HALLITUS

* Ei sillo hyvi eletä ko siskot sivujtse käyvät, veikot vieritse aijoat. (Pyhäjärvi).

* Yskä o joka tauvi tarakkamies. (Pyhäjärvi)

* Viikkojne vieras haisu hapakuolil. (Jaakkima)

* Tasavalta tappelus, lyöp kuka kerkijää. (Kivennapa)

* Ei maksa riijjellä; ko ois aikaa ni tapeltais. (Kirvu)

* Naisii o monelaisii, muttei uo meijä naisii laisii naisii. (Räisälä)

* Humalaine käyp tien tarkkoa. (Sakkola)

Nuoret yleisurheilijat mitaleilla kesän kisoissa

Karoliina Kaasalainen vauhdissa 13.9. Jyväskylässä, mistä tuli kultaa.

Pyhäjärveläis-taustaiset yleisurheilijat saavuttivat kesällä 2009 SM-mitaleita kotimaassa ja pistesijoja kansainvälisellä tasolla. **Sini Kiiski** Laitilan Jyskeestä kisailli menestyksekkäästi keihäänheitossa. Nokian Urheilijoista osallistuivat SM-kisoihin siurolaiset **Liisa Naskali** kolmiloikassa, **Karoliina Kaasalainen** kilpakävelyssä ja **Aapo** ja **Tuomas Kaasalainen** seiväshypyssä.

Yhdeksäntoistavuotiaiden Euroopan mestaruuskisoissa Serbian Novi Sadissa 26.7. Sini Kiiski sijoittui tuloksellaan 49.75 keihäskisan seitsemänneksi. Näin Sini saalisti arvokkaat pisteet Suomelle. Kalevan Kisoissa Espoon

Leppävaarassa 1.8. Sini oli kahdeksantena tuloksellaan 48.96. 19-vuotiaiden SM-kisoissa Riihimäellä 16.8. Sini sai kultaa kauden kärkituloksellaan 53.45. Pohjoismaiden yhdeksäntoistavuotiaiden maaottelu käytiin Vaasassa 28.8. ja siellä Sini heitti 600 gramman keihästä 50.43 metriä ja sai hopeaa.

Liisa Naskalin tulokset kehitys kolmiloikassa on kesän aikana ollut erittäin hyvä N22-sarjassa. Espoossa Kalevan Kisoissa Liisa loikkasi lauantain karsinnan viidenneksi ennätystuloksellaan 12.67 ja loppukilpailussa sunnuntaina sijoitus oli kuudes tuloksella 12.29. Porissa 22-vuotiaiden SM-kisoissa 22.8. Liisa kolmi-

Sini Kiiski sponsoreineen on tehnyt oman vuosikalerin, jossa urheilijalahjakkuus poseeraa kannattajajyhtyksissään.

loikkasi kultatuloksen 12.64 hyvän tuulen avittamana, ja hyväksytyissä olosuhteissa paras loikka kantoi 12.45 metriä.

Aapo ja Tuomas Kaasalainen osallistuivat yhdeksäntoistavuotiaiden seiväshypyn SM-kisoihin Riihimäellä 16.8. Tuomas sijoittui kymmenenneksi ja Aapo sai SM-pronssia ennätyskellään 450.

Karoliina Kaasalaisen kesän paras saavutus oli Lietuan Kaunasissa nuorten EM-kisojen 20 kilometriltä seitsemäs sija ajalla 1.37,36. Toukokuussa Ranskan Metzissä käytiin EurooppaCupin kävelykisa, jossa Karoliina käveli 20 km aikaan 1.39,48 ja oli

sijalla 19. Karoliina voitti kesän aikana kolme Suomen mestaruutta eri sarjoissa. Kalevan kisoissa Espoossa tuli kultaa naisten 10 km maantiekävelyssä ajalla 47.22. Riihimäellä N22-sarjan 5000 metrin ratakävelyn mestaruus tuli ajalla 23:10.31. Jyväskylässä 13.9. Karoliina käveli 20 kilometrin matkalla yksöiseksi N22-sarjassa. Suomi-Ruotsi maaottelussa Göteborgissa 30.8. käveltiin 5000 metrin matka ja Karoliina voitti sen ajalla 23:37,22. Syyskuussa 5.9 tuli N22-sarjan Pohjoismaiden mestaruus ajalla 49:27,14 10000m ratakävelyssä.

ANNE
VIITALAAKSO-
KAASALAINEN

Karjalaisten onkikilpailu Huittisissa 11.8.-09

Vammalan, Äetsän ja Huittisten Karjalaisten perinteiset kesäongintakilpailut pidettiin tällä kertaa Huittisten isännöidyssä Kokemäenjoella Juvosen rannassa.

Parhaiten tulokset:

Naiset:		
1. Terttu Orpana	Äetsä	1010 g
2. Katri Pajunen	Vammala	230 g
3. Leila Mustonen	Vammala	150 g
4. Merja Inkinen	H:nen	20 g
5. Aili Haapanen	Vammala	3 g

Miehet:

1. Rauno Pajunen	Vammala	1220 g
2. Toivo Mustonen	Vammala	980 g
3. Leevi Orpana	Äetsä	910 g
4. Aulis Piipponen	Äetsä	690 g
5. Martti Lotsari	Äetsä	690 g
6. Martti Heinola	H:nen	520 g
7. Timo Mäkelä	Vammala	360 g
8. Seppo Rajala	Vammala	300 g
9. Yrjö Inkinen	H:nen	180 g

Tiedot pitäjä- ja kyläkirjoista Karjalan Liittoon

Karjalan Liitto pyrkii tuomaan juhluvuotenaan 2010 karjalaisia pitäjä- ja kyläkirjoja ja muita säätiöiden ja karjalaisyhteisöjen julkaisuja laajasti esille.

Sitä varten pyydetään toimittamaan tiedot sähköisessä muodossa välittömästi säätiön asiamiehelle osoitteella: pirjo.kiiala@luukku.com. Myös paperipostia voi lähettää. Toimitan kootusti kaikista tiedot 30.9. mennessä Karjalan Liittoon Mervi Piipposelle.

Kaunista Vpl Pyhäjärveä, osat I ja II.

Yhteensä 736 sivua ja 1750 kuvaa. Koko A4. Hinta 95 euroa + läh.kulut. Lisätietoja ja tilaukset: www.vpl-pyhajarvi.fi tai larjava@gmail.com tai 050 3425027. Tutustu kotisivuihimme ja kerro niistä myös sukusi nuoremmille.

Pyhäjärvi-lehden seuraava numero ilmestyy lokakuussa, aineistojen pitää olla toimituksessa viimeistään la 10.10. mennessä.

TAPAHTUMAKALENTERI

Kauvatsan Karjalaiset ry. Tarinailta 3.10.2009 klo 16.00 Kauvatsan Osuuspankin kerhohuoneella. Katsellaan Pyhäjärvi-reissun valokuvia, muistellaan menneitä ja suunnitellaan tulevaa. Tervetuloa. -Johtokunta.

Lahden seudun Vpl Pyhäjärvi-kerhon lokakuun koontuminen pidetään keskiviikkona 07.10.2009 klo 17 alkaen Seija ja Antero Pärssisellä, Kiviniementie 424, 17120 PAIMELA. Lähtö Lahden torin kulmalla klo 16.30. Tervetuloa.

Tampereen Seudun Vpl Pyhäjärvi-kerhon lokakuun tarinatuokio on ke 21.10. klo 13 Tampereen Karjala-seuran kerhohuoneessa, Koulukatu 12 (pihan puolella ovesta nimi). Tarinointia, laulua, arpajaiset ym. ohjelmaa kahvin lomassa. Tervetuloa!

Pitäjä- ja kyläkirjat Helsingin kirjamessuilla 22.-25.10.2009. Karjalan Liiton osastolle 6 F 91 otetaan 5-10 kpl 2000-luvulla julkaistuja pitäjä- ja kyläkirjoja myyntitilille. Ottakaa yhteyttä Karjalan Liittoon: projektisuunnittelija Anna Rauhala, puhelin (09)7288 1712, [anna.rauhala\(at\)karjalanliito.fi](mailto:anna.rauhala(at)karjalanliito.fi) 10.10.mennessä, tarkemmin sopiaksenne.

10
VUOTTA
KARJALA-lehti

**JUHLISTAMME 10. KERRAN
KARJALA-LEHDEN PERINTEISTÄ
KARJALAISTEN PIKKUJOULUA
22.-23.11.2009
M/S BALTIC PRINCESSILLÄ**

**10-VUOTIASTA PIKKUJOULUA JUHLISTAA
MYÖS MONIPUOLINEN ESIINTYJÄJOUKKO**

- Tanssin tahdit takaa perinteisesti suosittu **KORSUORKESTERI**
- Valovoimainen, uuden karjalaisen kansanmusiikin uranuurtaja, musiikin tohtori **SARI KAASINEN**
- Suomalaisten liikuttaja, taiteilija, tanssinopettaja **AIRA SAMULIN**
- KARJALAN KÄIKU JA ILTATÄHTI**
- "70 VUOTTA TALVISODAN SYTTÄYMISSÄ" **EVL ILMARI HAKALA** ja **LEENA HAKALA**
- ASiantuntijaluentoja

HYTTILUOKKA HINTA/HLO	henkilöä/ hytti	ilman bussi- kuljetusta	sis. bussi- kuljetus
Sisähytti (B-lk)	4 hloä	34	68
	3 hloä	39	75
	2 hloä	50	86
Ulkohytti (A-lk)	4 hloä	43	79
	3 hloä	49	87
	2 hloä	64	99
ExcSuite	2 hloä	185	215

HINTAAN SISÄLTYY

- Bussikuljetus Helsinkiin ja takaisin.
- BUSSIREITIT ERI PUOLILTA SUOMEA.**
- Risteily m/s Baltic Princessillä valitussa hyttiluokassa, hytti käytössä koko risteilyn ajan
- SISÄÄNPÄÄSY KARJALA-LEHDEN YKSITYISTILAISUUKSIIN, JOISSA ON RUNSA JA MONIPUOLINEN OHJELMA**

Viime vuonna meitä oli 981 iloista karjalaista!
Tuuthan sieki!

SUVUT KOHTAAVAT KARJALASSA 29.7.-1.8.2010
Käkisalmen linna on perinteisesti ollut karjalaisten juhlapaikka ja myös Suvut kohtaavat Karjalassa -juhla järjestetään Käkisalmen linnan pihassa 31.7.2010
Juhlapuhuja on valtioneuvos Riitta Uosukainen
Juhlassa esiintyy mm. Sari Kaasinen

**KARJALAN LIITON JA KARJALA-LEHDEN
LAATOKAN JA ÄÄNISEN RISTEILY 4.-7.7.2010
Valamo, Syväri, Kizhi, Petroskoi**
Viime kesän suuren suosion saanut risteily uusitaan!
Varaa paikat ryhmällesi nyt!

LomaLinja Ratinalinna, Aleksanterink. 32, 33100 Tampere
p. 010 289 8100, 010 289 8101 (ryhmät)
www.lomalinja.fi

vpl. Pyhäjärvi

Julkaisija: Vpl. Pyhäjärvi-Säätiö

VPL.PYHÄJÄRVI-SÄÄTIÖ

Päätoimittaja:
Marjo Ristilä-Toikka
Rautasementtie 375
37550 Lempäälä
puh. 040 730 2622 tai
03-3748 448
marjo.ristila-toikka@kolumbus.fi

Sivunvalmistus:
Marjo Ristilä-Toikka

Painopaikka:
Satakunnan
Painotuote Oy, Kokemäki

Tilaukset, jakeluhäiriöt ja osoitteenmuutokset:
Toimitus, päätoimittaja
Rautasementtie, Lempäälä
kts. yhteystiedot vierestä

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön asiamies
Pirjo Kiiala
Lamminkankaantie 12
33420 Tampere
puh. 044-2815047
pirjo.kiiala@luukku.com

Tilaushinnat: koti- ja ulkomaat 25 euroa/vsk.
Ilmoitushinnat (pmm): kuolinilmoitukset.....0,70 e
tekstissä.....0,80 e
pienin ilmoitus.....20 e
Hintoihin lisätään alv. 22%